

Reactienota visie buitengebied

Inhoud

Inleiding	3
1. Algemeen.....	4
2. Proces	7
3. Positionering en Strategie	10
4. Thema Energie.....	14
5. Thema Natuur en Landschap.....	24
6. Thema Bewegen, recreatie en gezondheid.....	30
7. Thema Landbouw en voedsel.....	34
8. Thema Transformatiegebied	35
9. Thema Verkeer	38

Inleiding

De visie Buitengebied is ontwikkeld in de periode november 2019 tot en met april 2019. In november 2019 tot en met januari 2020 is aan de hand van diverse bijeenkomsten en de eerste internetconsultatie inbreng opgehaald voor een visie op het buitengebied van Wageningen. Uit deze inbreng is een hoofdlijn voor de visie gekomen. Deze hoofdlijn is besproken met bewoners en grondeigenaren van het buitengebied en met de gemeenteraad. Naar aanleiding van deze gesprekken is de hoofdlijn uitgewerkt in een hoofdlijnennotitie. Deze hoofdlijnennotitie is in een tweede internetconsultatie voorgelegd aan alle inwoners van Wageningen, grondeigenaren, betrokken organisaties en buurgemeenten.

Aan de tweede internetconsultatie hebben in totaal 117 personen meegedaan. Deelnemers konden per onderdeel van de visie reageren. De deelnemers hebben bij elkaar 375 reacties geschreven op de verschillende onderdelen van de visie. Naast de internetconsultatie heeft een aantal organisaties en personen gereageerd per brief. Ook zijn er reacties binnengekomen via social media. Van de mogelijkheid om telefonisch te reageren op de hoofdlijnennotitie is door één persoon gebruik gemaakt.

In deze reactienota zijn de reacties op de hoofdlijnennotitie samengevat. Vergelijkbare reacties zijn daarbij gebundeld en gegroepeerd per thema. De adviezen van onze formele adviesorganen Adviesraad samenleving, Commissie ruimtelijke kwaliteit (CRK) en Territoriale adviescommissie Wageningse Eng (TAWE) zijn meegenomen. In de internetconsultatie zijn ook vragen voorgelegd aan de deelnemers. De reacties daarop zijn opgenomen in deze nota.

1. Algemeen

1.1 Opzet hoofdlijnennotitie

Gemist wordt om de notitie in één document te kunnen lezen. De navigatie op de website met de verschillende tegels wordt als lastig ervaren. Op deze manier is de samenhang moeilijk te vinden. De mogelijkheden om te reageren zijn onoverzichtelijk. Door het 'opknippen' is het lastig om reacties op de juiste plek achter te laten en zijn er zorgen of reacties die op 'verkeerde plekken' staan wel worden meegenomen. Geadviseerd wordt om de plankaart toe te lichten of het mogelijk te maken te klikken op de kaart om zo een toelichting van dat deel te krijgen.

Antwoord:

Bij de opzet van de navigatie van de hoofdlijnennotitie is gekeken naar leesbaarheid op diverse apparaten. Het gebruiken van tegels als basis voor de navigatie is een veel gebruikte methode die goed werkt op tablets en smartphones. Echter zijn wij het eens dat de navigatie verbeterd kan worden. Al tijdens de reactietermijn is de mogelijkheid van vooruit en terug bladeren toegevoegd. In de visie (die ook als webdocument wordt gemaakt) is er een inhoudsopgave vast naast de tekst zodat sneller door het document kan worden genavigeerd. Ook is er een mogelijkheid om de visie als pdf te downloaden zodat de visie in één 'papieren' document doorgelezen kan worden. De plankaart is in de visie meer als integraal en doorlopend instrument ingezet. In de verschillende themaparagrafen komt de plankaart terug met daarop uitgelicht de voor dat thema van belang zijnde strategie. Ook is er een toelichting op de plankaart. Bij het verwerken van de reacties zijn alle reacties betrokken, ook al stonden deze niet bij het juiste deel van de hoofdlijnennotitie.

1.2 Onjuiste of onvolledige informatie

Er wordt gesteld dat informatie vaak onvolledig of zelfs onjuist is. De hoofdlijnennotitie zou niet aangenomen moeten worden.

Antwoord

Een enkele deelnemer heeft dit in zijn algemeenheid gesteld. Het is onbekend waarop gedoeld wordt. Door andere deelnemers is wel toegelicht waar de onjuistheden of onvolledigheid zit, deze zijn elders in deze notitie beantwoord. Overigens wordt de hoofdlijnennotitie niet voorgelegd ter vaststelling. Dit was een tussenstap voor het schrijven van de visie.

1.3 Motivatie gebiedsindeling ontbreekt

Er wordt gesteld dat de gekozen gebiedsindeling niet gemotiveerd wordt in de hoofdlijnennotitie. Ook ontbreekt de groene rand om de stad uit het coalitieakkoord.

Antwoord:

Naar aanleiding van deze reactie is in de visie de groene rand expliciet opgenomen en ingetekend op de visiekaart. De groene rand maakt onderdeel uit van de transformatiezone. De gebiedsindeling is waar nodig aangepast naar aanleiding van de reacties en sluit nu beter aan op de gebiedsindeling die vaker gehanteerd wordt, zoals bij de nulmeting biodiversiteit.

1.4 Samenwerking partijen Binnenveld onvoldoende

Diverse overheden en (vrijwilligers)organisaties zijn actief in het Binnenveld. Eigenlijk heeft alleen Agrarische natuurvereniging 'het Binnenveld' (ANV) het totale Binnenveld als werkgebied. Deze ANV zou een goede partij zijn om mee te denken. Er wordt voorgesteld om de gemeente Ede als gemeente met het grootse grondgebied in het Binnenveld aan te wijzen als aanspreekpunt.

Antwoord:

Deze reactie heeft geen directe relatie met de visie.

Met de ANV wordt overigens op een aantal verschillende manieren samengewerkt: het weidevogelbeheer loopt via de ANV en het nieuw opgestelde weidevogelplan is in opdracht van de ANV opgesteld. In het kader van het nog op te stellen landschapsfonds heeft een eerste oriënterend gesprek plaatsgevonden met de ANV. De gemeente ziet het ANV als een zeer goede partij om mee te denken en heeft goede relaties met de ANV. Voor het nieuw opgestelde weidevogelplan is de gemeente Ede eerste aanspreekpunt geweest. Of de gemeente Ede in de toekomst aanspreekpunt zou moeten zijn voor in het Binnenveld lopende zaken die grensoverschrijdend zijn, is een bestuurlijke keuze. Deze wordt in het kader van de visie buitengebied niet gemaakt.

1.5 Wageningen is te klein (teveel ambities op te weinig oppervlak)

Wageningen heeft een klein buitengebied en zou niet alle ambities op eigen grondgebied moeten willen realiseren en/of zou keuzes moeten maken welke ambities wel en welke niet op eigen grondgebied te realiseren zijn. De angst is groot voor verrommeling van het buitengebied door teveel ambities op te weinig oppervlak.

Bovendien ontbreekt een goede onderbouwing voor de afweging tussen de diverse opgaven (landschap, landbouw, natuur, klimaat, biodiversiteit, energie, cultuurhistorie).

Antwoord:

Het klopt dat het buitengebied van Wageningen relatief klein is. Overigens zijn er ook gemeenten met relatief nog minder buitengebied, zoals Veenendaal. Er moet dan ook zorgvuldig gekeken worden naar de haalbaarheid van de verschillende ambities. Daardoor kan niet alles in ons eigen buitengebied. In de visie is dit ook meegenomen in de afweging tussen de verschillende ambities. Het voorstel voor een transformatiezone is een voorstel waarin verschillende ambities gecombineerd worden in een nieuw landschap. De afweging is omgezet in een integratie. Daardoor kan er veel in hetzelfde gebied gerealiseerd worden. Er ontstaat een totaaloplossing waarin landschapsbeeld, cultuurhistorie, energieopwekking, recreatie, natuurontwikkeling én voedselproductie gecombineerd zijn.

1.6 Sommige thema's zijn gedetailleerder bevraagd dan andere.

Er is te veel verschil in het niveau waarop de thema's zijn bevraagd, bijvoorbeeld energie tot in detail maar biodiversiteit te algemeen.

Antwoord:

Hoewel deze opmerking inhoudelijk klopt, geeft het geen aanleiding tot aanpassing van de visie. Er is namelijk een groot verschil in de opgaves. De opgave voor de energietransitie is heel concreet. De opgave voor bijvoorbeeld biodiversiteit is veel minder concreet. Tijdens de gebiedsconferentie hebben we geprobeerd deze opgave concreter te maken. Het onderwerp bleek minder makkelijk concreet te maken waardoor een detailleringsverschil is gebleven.

In de uitvoering van de visie voorzien we in een biodiversiteitsprogramma, waarbij alsnog de concretiseringsslag gemaakt kan worden.

1.7 Willekeurige criteria lokaal/nationaal/internationale wensen

De selectie van zaken die worden beschreven in het kader van lokale, nationale en internationale wensen is willekeurig, evenals de samenhang. Bescherming, behoud en verbetering van natuur en landschap gaat over lokale wensen en belangen.

Antwoord:

De bovenlokale belangen zijn nu in de formuleringen scherper aangeven: het gaat om natuur die nationaal of internationaal beschreven en beschermd is, en het gaat om de universiteit. Dat wil niet zeggen dat je als lokale overheid niets meer in te brengen hebt. Je hebt immers een integrale

verantwoordelijkheid. De strategie is er op gericht om expliciet te maken hoe Wageningen omgaat met de afweging bovenlokaal/lokaal belang (gedeelde doelen/lokale doelen). Ook dit is scherper aangegeven in de nieuwe tekst.

1.8 Beperk je tot keuzes voor terreinen waar je invloed op hebt

Er is te weinig aandacht voor de (on)mogelijkheden voor de gemeente om op terrein van anderen keuzes te maken ten aanzien van recreatief gebruik en de (aanpassing) van de inrichting die daarbij hoort.

Er wordt wel ingegaan wordt op het bestaan van het Gelders Natuurnetwerk, de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000, maar er wordt niet ingegaan op de betekenis die dat heeft voor de keuzemogelijkheden die nog open staan bij het inrichten van het buitengebied. Het gaat hier niet om mogelijke natuurbelangen die we later nog eens rustig kunnen afwegen tegen de Wageningse belangen en ambities, maar om serieuze wetgeving op Europees, landelijk en provinciaal niveau met alle beperkingen die daarbij horen.

Antwoord:

Er is en verschil tussen beleid en wetten. De gemeente is integraal verantwoordelijk voor het beleid voor de fysieke leefomgeving, het is de enige overheid met die integrale verantwoordelijkheid. Andere overheden kunnen belangen claimen via hun eigen omgevingsvisie. In het geval van Wageningen speelt dat voor de aangewezen natuurgebieden en de waterbeheerdoelen in de uiterwaarden. In zo'n geval krijg je een stapeling van doelen, het is niet zo dat de gemeentelijke integrale verantwoordelijkheid vervalt. Als er tegenstrijdigheden in doelen is, is er een dilemma waarin de hogere overheid haar beleid eventueel kan doordrukken.

De komende Omgevingswet stelt dat overheden samenwerking kunnen zoeken. Die richting wordt in de visie gekozen door te zoeken naar verbinding op doelen (strategie). Wat ons betreft gaan we samen de beste inhoudelijke richting zoeken.

1.9 Groei WUR

De gewenste/verwachte groei van de WUR moet beschreven worden voor een beter beeld van de uitwerking ervan op het Wagenings grondgebied.

Antwoord:

In deze visie maken we als Wageningen keuzes voor de toekomst van ons buitengebied. Hierbij betrekken we uiteraard ook de WUR als een van de vele actoren in Wageningen. De WUR heeft in het proces geen ambities getoond voor campus ontwikkelingen in het buitengebied en derhalve zijn afwegingen op dat gebied op dit moment niet nodig.

2. Proces

2.1 Uitstel proces

Door de coronacrisis is de gebiedsconferentie geannuleerd. In hoeverre heeft het niet doorgaan van de 2e gebiedsconferentie effect gehad op de kwaliteit en het resultaat van de gekozen vorm van burgerparticipatie? Er staat veel tekst in de notitie die lastig te volgen is. Digitaal reageren is niet voor iedereen even makkelijk. Daardoor zal hiervan door veel mensen geen gebruik (kunnen) worden gemaakt. Ook hebben mensen in deze tijd andere zorgen dan reageren op de hoofdlijnennotitie. Voorgesteld wordt om het proces uit te stellen tot na de Coronacrisis zodat de inspraak zorgvuldig kan plaatsvinden.

Antwoord:

Naar aanleiding van reacties over te weinig tijd om te reageren vanwege de uitbraak van het coronavirus, is de reactietermijn verlengd met anderhalve week. In deze verlengde periode hebben nog 45 personen gereageerd via internet.

We zijn ons er van bewust dat niet iedereen het prettig vindt of de mogelijkheid heeft om online te reageren. Daarom hebben we ook de mogelijkheid geboden om telefonisch te reageren. Hiervan is (hetzij beperkt) gebruik gemaakt.

Overigens blijkt uit een onderzoek van Maurice de Hond en een rapportage van Citisens dat ouderen goed vertegenwoordigd zijn bij digitale participatie. Uit dit onderzoek bleek zelfs dat lageropgeleiden deze methode beter waarderen dan hogeropgeleiden. Ook in andere gevallen blijkt dat het bereik online misschien wel representatiever is dan op traditionele manieren.

In 2019 is er een betrokkenheidsanalyse voor de gemeente Wageningen uitgevoerd door Citisens. Deze betrokkenheidsanalyse geeft inzicht in de mate waarin de acht, door Citisens opgestelde, betrokkenheidsprofielen aanwezig zijn in de gemeente Wageningen. Deze acht profielen zijn op basis van big data opgesteld en geven inzicht in de verschillen tussen inwoners op het gebied van betrokkenheid, vertrouwen, communicatie en participatie. Uit deze analyse blijkt dat 74% van de inwoners in Wageningen het liefst meedoet via een online enquête of inspraakmogelijkheid.

2.2 Verwerking input eerste consultatie en gebiedsconferentie

De ingebrachte reacties tijdens de eerste internetconsultatie en de gebiedsconferentie worden niet of onvoldoende teruggezien in de hoofdlijnennotitie. Soms staan de gemaakte keuzes haaks op de inbreng. Het is niet duidelijk wat er gedaan is met deze eerdere inbreng.

Antwoord:

De eerdere inbreng vormt de basis van de hoofdlijnennotitie en daarmee van de visie. Tijdens de eerste internetconsultatie en tijdens de gebiedsconferentie bleek dat over meerdere onderwerpen zeer uiteenlopend wordt gedacht. Er zijn keuzes gemaakt waarbij de verschillende inbreng is afgewogen tegen de maatschappelijke opgaven voor ons buitengebied (zoals de energietransitie, toename biodiversiteit en verbeteren gezondheid). Sommige inbreng was meer op uitvoeringsniveau, wat niet past in een visie. Deze punten zijn niet verdwenen maar worden meegenomen bij de uitvoering van de diverse onderdelen.

Naar aanleiding van deze reacties hebben we besloten om voor de tweede internetconsultatie deze reactienota te maken.

2.3 De visie moet gaan over het hele buitengebied

Een aantal deelnemers bevreemdt het dat het buitengebied is opgeknipt in deelgebieden en dat er aparte trajecten zijn voor de gebieden de Eng en Grebbedijk. Het zou moeten gaan om één integrale

visie waarbij de lasten verdeeld worden over alle gebieden. Graag ook een 'verlanglijstoverleg' voor het Binnenveld, conform de procedure "Eng".

Antwoord:

De visie is een integrale visie voor het hele buitengebied van Wageningen, dus ook voor De Eng en de Grebbedijk. Echter is vooruitlopend op de integrale visie voor het buitengebied al samen met inwoners gesproken over de Eng en de Grebbedijk en zijn daar al gebiedsgerichte keuzes gemaakt. Deze respecteren we in dit proces en nemen deze mee in de integrale visie. Gesprekken over bijvoorbeeld de kernkwaliteiten van het Binnenveld en het bos hebben plaatsgevonden in specifieke workshops tijdens de gebiedsconferentie. De gebiedsoverstijgende thema's zoals de energie transitie zijn niet of beperkt aan bod gekomen in deze separate processen en zijn daarom wel meegenomen in het proces van de visie Buitengebied. Uiteraard zijn de uitkomsten van de eerdere processen in de visie integraal overgenomen.

2.4 Respecteren gemaakte afspraken

Een respondent gaat er van uit dat gemaakte afspraken in 1994 over het voormalig stadion en de watertoren worden gerespecteerd in deze visie.

Antwoord:

De visie gaat uit van het 'open' houden van de uiterwaarden waarbij de steenfabriek een belangrijke landmark kan blijven. Met betrekking tot het voormalig stadion doet deze visie voornamelijk geen uitspraken die de eerdere afspraken in de weg staan. Het gaat hier om afspraken die bindend zijn. In de uitvoering van de plannen kunnen wel eisen gesteld worden om de impact op de natuur te beperken.

Mocht een uitwerking van deze visie alsnog gevolgen hebben voor deze complexen, dan worden eigenaren uiteraard vooraf betrokken.

2.5 Nieuwe hoofdlijnennotitie als basis voor conferentie

Enkele respondenten stellen dat er een nieuwe hoofdlijnennotitie moet worden geschreven waarin voor de energietransitie ook gekeken wordt buiten Wageningen en het benutten van alle daken. Op basis van deze nieuwe notitie moet een gebiedsconferentie worden georganiseerd.

Antwoord:

Er is geen aanleiding voor het schrijven van een nieuwe hoofdlijnennotitie. De vragen met betrekking tot de energietransitie worden beantwoord in de hoofdlijnennotitie. Naar aanleiding van deze en andere reacties is in de visie deze tekst herschreven zodat de uitgangspunten scherper worden voor de lezer. Ook is er naar aanleiding van de reacties op de vragen over de energietransitie een keuze gemaakt in het ambitieniveau.

2.6 Meer praten en luisteren

Er moet meer gepraat worden met, en geluisterd worden naar omwonenden. Er is veel weerstand tegen de plannen.

Antwoord:

Dit proces was erop gericht om samen met inwoners en organisaties een visie op het buitengebied te ontwikkelen. De gebiedsconferentie, de eerste internetconsultatie en de gesprekken met bewoners, grondeigenaren en organisaties hebben geleid tot voorstellen in de hoofdlijnennotitie. Het is geen gemakkelijke klus om al die ambities van al die inwoners samen te laten komen in één visie. In de hoofdlijnennotitie is daar een voorstel voor gedaan. Met de tweede internetconsultatie zijn de reacties op de hoofdlijnennotitie en specifieke verdiepende vragen opgehaald zodat aan de hand daarvan de

visie is geschreven.

2.7 Toegankelijkheid proces voor iedereen

Het lezen van de startnotitie, het deelnemen aan de bijeenkomsten en de internetconsultatie vereisen naar onze mening een behoorlijk hoog kennis- en taalniveau. Wordt hierdoor de deelname en inbreng van een deel van de Wageningse bevolking gemist?

Antwoord:

De startnotitie en de hoofdlijnennotitie zijn vrij technisch en niet voor iedereen makkelijk te lezen. Toch hebben we gemerkt tijdens de gebiedsconferentie en de internetconsultaties dat mensen met verschillende kennisniveaus de hoofdlijnen goed konden volgen en daarover konden meepraten/daarop konden reageren.

NB. De visie zelf is geschreven met zoveel mogelijk gebruik van 'klare taal'.

2.8 Evaluatie proces

Vindt na afronding van de visie op het buitengebied een evaluatie op gemeentelijk niveau plaats met betrekking tot de successen en leermomenten van het gevolgde proces, zowel inhoudelijk als financieel?

Antwoord:

Ja, na afronding van de visie vindt een interne evaluatie plaats.

3. Positionering en Strategie

3.1 Analyse en positionering is onvolledig

De positionering van Wageningen is in de notitie gericht op eigendom en formele natuurgebieden. Bescherming, behoud en verbetering van natuur en landschap is niet alleen een nationaal belang. Samenhang ontbreekt. De analyse is onvolledig. Landschappelijke waarden, natuurwaarden, cultuurhistorie, samenspel stad/ buitengebieden en een analyse van het agrarisch gebruik worden gemist. Bij eigendommen is ook alleen gekeken naar eigenaren met meer dan 100 ha en de andere eigenaren worden niet genoemd, gebruikers evenmin. Er wordt een overzicht van beschermde soorten als uitgangspunt gemist. Op basis hiervan zou dan in de visie kunnen worden aangegeven voor welke soorten je het buitengebied wilt versterken.

Antwoord:

De gebiedsbeschrijving/analyse is ten opzichte van de startnotitie uitgebreid. Daarin worden de aspecten die hier benoemd zijn beschreven.

Het aspect grondeigendom is een heel specifiek onderdeel van de analyse dat samenhangt met de strategie. Het illustreert de mate van vervlechting van de universiteit met Wageningen op een onderwerp dat voor het buitengebied zeer relevant is.

3.2 Legenda kaart natuurnetwerken is onjuist

Gesteld wordt dat op de kaart van de natuurnetwerken in de legenda het Gelders Natuurnetwerk en het Groene Ontwikkelzone door elkaar zijn gehaald.

Antwoord:

De legenda is weldegelijk correct weergegeven. Deze kaart is rechtstreeks afkomstig uit de Omgevingsverordening Gelderland.

3.3 onduidelijke verbinding, onvoldoende toelichting

De verbinding tussen de strategie en de rest van de notitie is niet duidelijk. Keuzes, waaronder die voor de strategie, worden niet of onvoldoende toegelicht. In de notitie lijkt alles nog open terwijl wetgeving al veel heeft ingekaderd.

Antwoord:

De strategie Wageningen in het land (gedeelde doelen), het land van Wageningen (eigen doelen) is vertaald naar een kaart. Deze combinatie van doelen en kaart leidt 1 op 1 tot verschillende afwegingen voor de verschillende deelgebieden. Deze uiterst strakke verbinding, die al in de hoofdlijnennotitie zat, is nu in de visie duidelijker gemaakt door het gebiedshoofdstuk toe te voegen. Ten aanzien van de relatie tussen eigen beleidsruimte en wetgeving verwijzen we naar het antwoord op vraag 1.8.

3.4 Uitwerking strategie ontbreekt

Er ontbreekt een uitwerking van de strategie die de gemeente wil gebruiken om richting te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen.

Antwoord:

Zie voor de ruimtelijke strategie het antwoord bij 3.3.

Daarnaast is er een strategie voor de uitvoering toegevoegd. Daar worden instrumenten en rollen geïntroduceerd. Iedere paragraaf in H4 eindigt met een overzicht van in te zetten instrumenten en de rolkeuze voor de gemeente.

3.5 historie als basis voor de strategie

Willekeurige historische kaarten zijn gekozen als basis voor de visie in plaats van de opbrengsten uit de gebiedsconferentie.

Antwoord:

Tijdens de gebiedsconferentie, de eerste internetconsultatie en de bijeenkomst met bewoners en grondeigenaren is heel veel opgehaald. Onder meer het idee om aan te sluiten bij de historische hagenstructuur dat door diverse deelnemers is ingebracht. Er zijn veel waarden in het buitengebied en veel ambities. Om deze waarden en ambities integraal en op een verantwoorde wijze een plek te geven is gezocht naar een drager. Deze is gevonden aan de hand van de historische context van het landschap van circa 100 jaar geleden.

De visie om een deel van het gebied Nude-Binnenveld terug te brengen naar een meer kleinschalig gebied is geïnspireerd door een combinatie van in het verleden aanwezige hagenstructuren en de ambities voor versterking of toevoeging van (gebruiks)functies in dit gebied. Een kleinschalig hagenlandschap biedt in dat opzicht een goede basis om de verschillende ambities voor het gebied samen te laten komen. Een hagenlandschap biedt goede mogelijkheden om functies landschappelijk in te passen, draagt bij aan de verhoging van de biodiversiteit en biedt mogelijkheden om nieuwe routes in te passen tussen de functies. Het geconstrueerde beeld van de verschillende hagenlandschappen in de tijd in het gebied, heeft uitsluitend tot doel gehad om na te gaan waar een min of meer historische basis is te vinden voor een dergelijke kleinschalig landschap. De kaart is niet bedoeld als verwijzing naar één specifiek landschap uit het verleden.

3.6 Visie sluit Binnenveld af

De visie sluit het Binnenveld af voor burgers en dieren door de transformatiezone, zonder afweging en onderbouwing. Mensen kunnen niet meer van de natuur genieten. De toegankelijkheid van het Binnenveld moet beter. Uit de gebiedsconferentie kwam de vraag naar grote en ook doorlopende wandel- en fietsstructuren met onderlinge verbindingen uitdrukkelijk naar voren.

Antwoord

Er zijn vele ambities voor het gebied dat is aangeduid als transformatiezone. Ook toegankelijkheid en vergroten biodiversiteit. Om al die ambities te realiseren is een transformatie nodig. Deze transformatie is dus ook bedoeld om de toegankelijkheid van het gebied te vergroten voor zowel mensen als dieren.

Uit verschillende workshops tijdens de gebiedsconferentie kwam naar voren dat de mogelijkheden voor recreatief medegebruik in de gebieden: uiterwaarden, bos en Wageningse Eng voldoende aanwezig zijn maar dat in het gebied Nude-Binnenveld er wel potentie is maar dat er nog verbeteringen mogelijk zijn om eenvoudig van uit de stad naar het buitengebied te komen en er aantrekkelijke ommetjes te maken. Dit is de reden dat het in het transformatiegebied specifiek benoemd is al doel. Dit houdt niet in dat de bestaande mogelijkheden in de andere gebieden hiermee komen te vervallen.

3.7 Biodiversiteit in het land van Wageningen

Het is een gemiste kans om juist in 'het land van Wageningen' te richten op vergroting van de biodiversiteit. Zet in op oost-west verbindingen en noord-zuid verbinding.

Antwoord:

In de visie wordt zeker ook ingezet op een versterking van de biodiversiteit in 'het land van Wageningen'. In dit gebied hebben we juist veel invloed. De keuze voor de transformatiezone heeft veel kansen om de biodiversiteit in zijn algemeenheid te versterken. Tevens biedt dit aanleidingen voor het versterken van ecologische verbindingen (waaronder de verbindingzones).

3.8 Campus Noord

Het gebied aangeduid als Campus Noord heeft grote waarde voor natuur en recreatie. Er wordt in de notitie gesproken over internationale belangen, maar het gaat over bedrijfsbelangen. Voorgesteld wordt om dit gebied toe te voegen aan het transformatiegebied. Er is angst dat met deze aanduiding toekomstige verstedelijking (volbouwen) bedoeld wordt.

Antwoord:

Naar aanleiding van deze reacties is het gebied dat eerder Campus Noord werd genoemd, toegevoegd aan de transformatiezone. Immers sluiten de doelen en ambities voor dit gebied aan bij de doelen en ambities van het transformatiegebied. Ook is de naam van dit gebied aangepast, aansluitend bij de naam die vaker voor dit deelgebied wordt gebruikt, te weten Bennekomseveld.

3.9 Kernkwaliteiten

In de notitie wordt het benoemen en gebruiken van kernkwaliteiten als basis voor ontwikkelingen gemist.

Antwoord:

Deze waren nog niet opgenomen in de hoofdlijnennotitie en zijn inderdaad van belang voor de visie. Input voor deze kernkwaliteiten was wel al opgehaald tijdens de gebiedsconferentie. In de visie zijn nu per deelgebied de kernkwaliteiten opgenomen en deze zijn de basis voor ontwikkelingen in deze gebieden.

3.10 Waterwingebied

De Wageningse Berg is een belangrijk waterwingebied. Vitens denkt graag mee over versterking van natuur en waterwinning.

Antwoord:

In een gesprek met Vitens is dit punt besproken. De gemeente maakt graag gebruik van het aanbod. Bij de uitwerking van de visie (uitvoeringsprogramma) betrekken we graag de deskundigheid van Vitens.

3.11 Relatie bestaande plannen ontbreekt

De hoofdlijnennotitie besteedt onterecht geen aandacht aan reeds bestaande vraagstukken, plannen en ambities en de sociaal-ruimtelijke consequenties daarvan, zoals het sluipverkeer tussen A12 en A50, een verdere uitbreiding van de Campus tot aan Ede en de aanleg van een autoweg door het Binnenveld.

Antwoord:

Bestaande plannen en ambities zijn zeker betrokken bij deze visie, afhankelijk van de status. De mogelijke campusroute (Beter Bereikbaar Wageningen) volgt een eigen proces vanuit de provincie. Plannen voor uitbreiding van de Campus (tot aan Ede) en de aanleg van een autoweg door het Binnenveld zijn er niet.

3.12 Onvoldoende uitwerking beginselen artikel 3.3 Omgevingswet

Het is nog onvoldoende uitgewerkt hoe de gemeente invulling gaat geven aan de beginselen uit artikel 3.3 van de Omgevingswet: het voorzorgsbeginsel; het beginsel van preventief handelen; het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Antwoord:

De inbreng is onvoldoende specifiek om gericht te beantwoorden. Overigens wordt deze visie onder de Wro vastgesteld en niet onder de Omgevingswet, nu die wet niet ingegaan is.

Maar we hebben deze visie wel in de geest van de Omgevingswet gemaakt en daarin is de integratie van milieubeleid met ruimtelijk beleid, waar deze opmerking uit voortkomt, een wezenlijk punt. We kunnen er wel in algemeenheid iets over aangeven.

In de startnotitie is een algemene beoordeling van de milieusituatie gemaakt en daaruit volgt dat er in het buitengebied van de gemeente geen bronnen van geluid of vervuiling zijn die moeten worden aangepakt omdat ze een nationale norm zouden overschrijden. In de visie zijn geen voorstellen opgenomen met onbekende milieugevolgen. De voorstellen voor energie bijvoorbeeld (zonnevelden en windmolens) zijn voorstellen met bestaande technologie. Er zijn diverse voorstellen die de milieusituatie zullen verbeteren zoals het beperken van doorgaand autoverkeer op de kleine wegen, de opwekking van duurzame energie, de aanleg van natuur en de bevordering van natuurinclusieve landbouw.

4. Thema Energie

4.1 Inzicht in de energiebehoefte

Gesteld wordt dat de energievraag in Wageningen zo groot is door internationale bedrijven zoals de WUR. Er wordt gevraagd een goede analyse te maken van de energiebehoefte. Men vraagt zich af of het energieverbruik van deze bedrijven wel bij Wageningen hoort.

Antwoord

In de startnotitie wordt op pagina 14 een toelichting gegeven op welke wijze de energieopgave op het gebied van duurzame elektriciteit (wind en zon) is berekend. In deze berekening is al rekening gehouden met: dat alle inwoners en bedrijven 50% energie besparen, dat we een behoorlijk gedeelte van de energie uit de bodem/lucht/oppervlaktewater halen en dat we alle daken benutten voor zonne-energie. Als we dit allemaal hebben gedaan, dan nog moeten we energie opwekken met windmolens en zonnepanelen.

De energiebehoefte van de gemeente Wageningen is vergeleken met 12 andere gemeenten van dezelfde grootte in Nederland en met de 7 gemeenten in Regio Foodvalley. Hieruit blijkt dat de energiebehoefte van gemeente Wageningen ongeveer 30% lager ligt ten opzichte van het gemiddelde van de 12 andere gemeenten van dezelfde grootte in Nederland. Ook in Regio Foodvalley behoort het Wageningse energieverbruik omgerekend per inwoner tot de laagste. Alleen gemeente Veenendaal heeft een iets lager energieverbruik per inwoner (www.klimaatmonitor.databank.nl).

Wageningen heeft dus in verhouding een laag energieverbruik. Dit komt omdat de gemeente Wageningen vrijwel geen industrie heeft en ook geen snelwegen maar wel veel studenten. Elke gemeente in Nederland heeft bedrijven gevestigd die werken voor een productie of anderszins voor heel Nederland en/of daarbuiten. Hierop is de WUR geen uitzondering.

4.2 Ambities bijstellen

Gevraagd wordt of de ambities van de gemeente niet moeten worden bijgesteld naar bijvoorbeeld 2050.

Antwoord

In het klimaatbeleid van de gemeente Wageningen is een opgave gesteld voor 2030. Met deze opgave wekken we in 2030 50%¹ van onze energiebehoefte zelf op. In het proces van de visie Buitengebied hebben we verschillende scenario's onderzocht tussen de minimale 50% uit ons klimaatbeleid, tot een scenario van 100% in 2030. Uit de internetconsultatie is gebleken dat er op dit moment onvoldoende draagvlak is om in te zetten op een hoog ambitieniveau. Daarom is erin de visie voor gekozen om te temporiseren en voor 2030 in te zetten op het ambitieniveau uit het vastgestelde klimaatbeleid.

4.3 Inzetten op energiebesparing

Er wordt gesteld dat de ambities op het gebied van klimaat gehaald moeten worden door meer in te zetten op energiebesparing. Want wat niet wordt verbruikt hoeft ook niet worden opgewekt.

Antwoord:

Energiebesparing maakt inderdaad een zeer belangrijk deel uit van het klimaatbeleid van de gemeente Wageningen. In de Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030 is tot doel gesteld om in 2030 50% van het energieverbruik te reduceren ten opzichte van het energieverbruik in 2008. De gemeente is dan ook op veel verschillende manieren inwoners en bedrijven aan het stimuleren om deze doelstelling te behalen.

¹ In het klimaatbeleid is slechts 60% van de mobiliteit in Wageningen meegerekend. In de landelijke modellen wordt 100% mobiliteit toegerekend.

Deze doelstelling is ook meegenomen in de berekening van de energieopgave in de visie Buitengebied. We gaan dus van uit dat inwoners en bedrijven 50% energie besparen en dat we voor dit gedeelte geen windmolens of zonnepanelen hoeven te ontwikkelen.

4.4 Alternatieve technieken en innovatie

Verscheidende respondenten geven aan dat met de keuze tussen windmolens en zonneparken onvoldoende oog is voor alternatieve technieken om duurzame elektriciteit op te wekken. Aangedragen zijn: kleine windmolens (230-400 kW), windmolens op daken, waterkracht, kernenergie. Daarnaast worden technieken steeds beter.

Antwoord

Het is inderdaad belangrijk om oog te hebben en houden voor alle technieken die duurzame energie opwekken. In de visie Buitengebied hebben we gekeken naar bestaande technieken die tevens een serieuze energieopbrengst hebben. Dat is op dit moment windenergie en zonne-energie. Deze technieken worden jaarlijks steeds beter. Echter, hierop wachten zou gezien de klimaaturgentie een onverstandige keuze zijn omdat er altijd sprake zal blijven van innovatie. Om die reden zullen energielandschappen ook blijven veranderen.

Een grotere windturbine produceert per stuk meer elektriciteit dan een kleiner exemplaar. Zo produceert een zeer grote windturbines (5,6 MW) ongeveer 2,3 keer zoveel elektriciteit als een grote windturbine (3 MW) en ongeveer 69,2 keer zo veel als een kleinere windturbine (250 KW). Gezien deze opbrengstverschillen hebben we alleen gekeken naar de zeer grote en grote turbines omdat voor dezelfde energieopbrengst er anders zeer veel kleine molens nodig zijn.

Windenergie op daken is een interessante ontwikkeling. De molens wekken energie op voor de gebouweigenaar en zijn om die reden te vergelijken met zonnepanelen. Deze techniek is goed te combineren met zonne-energie op daken waarmee de energieopbrengst kan worden vergroot. Echter de techniek is nog niet uitontwikkeld en ook minder rendabel dan zonnepanelen op het dak. De gemeente zal de ontwikkeling volgen en onderzoeken of deze in de toekomst breder toepasbaar is in Wageningen.

De rivier de Nederrijn is voor het merendeel gestuwd waardoor de stromingssnelheid zo laag is dat energie uit stromend water niet interessant is. Daarnaast kan energie gewonnen worden uit stuwen (door het vallende water). In de regio hebben wij verschillende stuwen. Echter, een onderzoek in opdracht van provincie Gelderland uit 2016 heeft aangetoond dat deze locaties elk een potentiële opbrengst van minder dan 20 kW hebben. Dit betekent dat de schaalbaarheid van waterkracht in Wageningen en in de regio op de middellange termijn laag is.

De mogelijkheden voor kernenergie in de Regio worden onderzocht in het kader van de regionale energie strategie. Kernenergie staat echter (door de productie van gevaarlijk radioactief afval) sterk ter discussie.

4.5 Capaciteit van het elektriciteitsnet en opslag van energie

Gesteld wordt dat zonneparken niet efficiënt zijn. Zonne-energie in combinatie met windenergie is het beste voor het net. Daarnaast zou ook ingezet kunnen worden op waterstof om het overschot aan duurzame energie op te slaan. Zonnepanelen in Nederland zijn maar 1100 uur per jaar effectief en dan vooral op momenten dat de vraag naar elektra laag is. In de winteravonden en nachten is de vraag naar duurzame energie hoog maar leveren ze niets.

Antwoord

Het klopt dat duurzame energieopwekking met zonnepanelen en windmolens het meest efficiënt zijn als de technieken worden gecombineerd. Daarom wordt in de visie ook ingezet op een mix van deze twee technieken. Windmolens wekken het meest op in de winter en het najaar, zonnepanelen in het voorjaar en de zomer. Daarbij komt dat als het hard waait, de zon vaak beperkt of niet schijnt, en als de zon schijnt waait het vaak beperkt of niet. Zo vullen windmolens en zonnepanelen elkaar aan bij het

voorzien in de vraag naar duurzame energie. Ook tijdens de zon-piekuren is er voorlopig ruim voldoende vraag naar duurzame energie, en die zal naar verwachting toenemen, onder meer door de intrede van elektrische auto's. Gaandeweg wanneer het aandeel zonne-energie en windenergie in de elektriciteitsvoorziening verder toeneemt, zullen in toenemende mate (innovatieve) maatregelen en technologieën toegepast moeten worden om het elektriciteitsnet in balans te houden en levering te garanderen, waaronder energieopslag (waaronder waterstof) en vraagsturing (zoals het slim laden van elektrische auto's).

4.6 Ruimtelijke inpassing van duurzame warmteoplossingen

Verschillende respondenten hebben aandachtspunten/vragen ten aanzien van de warmtetransitie:

- a) Heb aandacht voor, en stimuleer kleinere semi-collectieve oplossingen en laat bewoners meebeslissen over de oplossing.
- b) Maak voldoende ruimte voor de opwekking van duurzame stroom door en voor inwoners van Wageningen die dat nodig hebben voor de verduurzaming van hun woningen en mobiliteit.
- c) Mag een locatie wat extra kosten als het in de bebouwde kom gevonden kan worden ten opzichte van een locatie in de groene rand?
- d) Graag aandacht voor bodem en ondergrond. Bodemenergie- en aardwarmtesystemen hebben gevolgen voor de kwaliteit van de bodem en het grondwater.
- e) Graag aandacht voor waterstofgas en groengas, alternatieven dan overstappen op een warmtenet of elektriciteit. Wacht op innovatie.

Antwoord:

- a) *De gemeente heeft zeker aandacht voor collectieve oplossingen en stimuleert actieve en geïnteresseerde inwoners ook om deze oplossing voor hun woningen te implementeren. Verder worden alle technieken afgewogen in het vinden van oplossingen voor de stad. Uiteindelijk zal gekozen worden voor de efficiëntste techniek met de grootste CO2-reductie in combinatie met acceptabele kosten. Hierover vragen we de wijk mee te denken op het moment dat er voor een wijk een Wijk Uitvoeringsplan gemaakt moet worden.*
- b) *De opwekking van duurzame elektriciteit is noodzakelijk voor Wageningen om ook echt te verduurzamen. In de visie zullen de opgaves op het gebied van zonneparken en windmolens, zoeklocaties en voorwaarden opgenomen worden voor de realisatie van duurzame elektriciteit.*
- c) *Er zal eerst een locatie gezocht worden in de bebouwde kom. Als er geen locatie wordt gevonden die voldoet aan wettelijke eisen en past in de businesscase dan wordt gekeken naar een locatie in de groene stadsrand. Het is dus niet zo dat een mogelijke locatie binnen de bebouwde kom wordt vergeleken met eentje in de groene stadsrand en dan de goedkoopste wordt gekozen. Dus ja, een locatie in de bebouwde kom mag dus feitelijk iets meer kosten.*
- d) *Voor een warmtenet of een diepe geothermische bron is een vergunning nodig. Binnen deze verschillende vergunningprocedures is aandacht voor de kwaliteit van de bodem en het grondwater.*
- e) *Zeker negen jaar voordat een wijk definitief van het aardgas af zal gaan wordt met alle belanghebbenden in de wijk een uitvoeringsplan gemaakt. Voor het opstellen van zo'n plan zullen alle op dat moment beschikbare technieken worden afgewogen. Waterstofgas en groengas zijn zeker ook interessante technieken. Wel is al bekend dat hiermee niet de hele bebouwde omgeving in Nederland kan worden voorzien. Om waterstof te maken heb je heel veel duurzame elektriciteit nodig. De ruimte hiervoor is in Wageningen beperkt. Om groen gas te maken zijn organische grondstoffen nodig, ook die zijn in Wageningen maar beperkt beschikbaar en worden al grotendeels ingezet voor de opwek van warmte. Deze technieken zullen dus vooral daar toegepast moeten worden waar andere technieken lastiger of kostbaarder zijn. Bijvoorbeeld in gebieden met veel monumenten (de Wageningse binnenstad).*

4.7 Windenergie en zonne-energie buiten Wageningen ontwikkelen

Er wordt gesteld dat de ontwikkeling van windenergie en zonne-energie beter buiten Wageningen ontwikkeld kan worden, bijvoorbeeld langs snelwegen. Reden is omdat deze landschappen toch al "lelijk" worden bevonden en daar meer ruimte is. Wageningen is te klein om windmolens en zonneparken te ontwikkelen.

Antwoord:

Er wordt ook zeker gebruik gemaakt van snelwegen. Binnen de Regionale Energie Strategie (RES) Regio Foodvalley wordt door Wageningen met 7 andere gemeenten samengewerkt om locaties te zoeken waar duurzame energie opgewekt kan worden. In de concept RES zijn ook zoeklocaties langs snelwegen gevonden. Echter, ook bij snelwegen liggen belemmeringen rondom woonhuizen, Natura 2000 (Veluwe) en veiligheid. Kortom de opgave van de Regio is erg groot en ook de gemeenten waar de snelwegen liggen (en om die reden ook een veel grotere energieopgave hebben) hebben locaties nodig om energie op te wekken. Zie verder ook het antwoord op 1.5.

4.8 Criteria zonneparken en criteria wind

Het is onduidelijk hoe de criteria gewogen worden. Wanneer mag een project wel of niet doorgaan? En het landschapsfonds mag geen afkoopfonds zijn voor ontwikkelaars om aan bepaalde voorwaarden niet te voldoen. Gevraagd wordt of er maatwerk per locatie mogelijk is. Tot slot vonden enkele mensen de selectie aan criteria geen recht doen aan vooral alle nadelen die bestaan bij bijvoorbeeld de ontwikkeling van windenergie. Terwijl anderen juist de selectie noodzakelijk vinden omdat geen enkele windmolen of zonnepark aan alle criteria kan voldoen.

Antwoord

In de visie wordt nu gewerkt met vaste regels voor de opzet van zonnevelden en maatwerk voor de inrichting van terreinen. Als aan de vaste regels wordt voldaan kan het project in principe altijd doorgaan. Want met de regels worden ook kaders voor het maatwerk neergelegd die de inrichting mogelijk maken.

Ontwikkelaars krijgen ruimte voor maatwerk zodat ook omwonenden invloed hebben op de inrichting van het zonnepark.

Door het stellen van de harde randvoorwaarden en de uitvoeringsregels is getracht zoveel mogelijk recht te doen aan alle mogelijke nadelen van de ontwikkeling van een zonnepark.

Uitzonderingen waar apart met maatwerk randvoorwaarden worden gesteld zijn de stortplaats en mogelijk kleinschalige bewonersinitiatieven buiten de transformatiezone.

4.9 Een integraal plan met alle grondeigenaren creëert draagvlak

Geopperd wordt door een respondent om een gebiedsplan te maken waarin alle functies een plek krijgen en waar wordt gewaakt dat het gebied niet verrommelt. Het daarbij horende gebiedsfonds of landschapsfonds moet daarbij in handen van de lokale gemeenschap zijn en niet van de gemeente. Gesteld wordt dat daarbij vrijkomende grond gesocialiseerd moet worden over de Wageningse grondeigenaren zodat alle grondeigenaren meeprofiteren.

Antwoord

In het uitvoeringsprogramma dat hoort bij de visie buitengebied is het instellen van een landschapsfonds opgenomen evenals een pilotproject energietuinen.

Er wordt geen gebiedsplan gemaakt. Om te zorgen voor goede kwaliteit zijn in de visie (transformatie)regels opgenomen. Er wordt wel een landschapsfonds ingesteld. Dit wordt samen met de inwoners, grondeigenaren en groene organisaties opgesteld. Over de exacte juridische constructie hiervoor wordt nog nagedacht.

Daarnaast willen we voor een deel van de transitiezone, rondom de Oude Nu, starten met een pilot energietuinen. Deze pilot is opgenomen in ons uitvoeringsprogramma. Participatief wordt er een

landschappelijk ontwerp gemaakt, waarbij een aantal functies een plek zullen krijgen. Dit proces gaat richting een gebiedsplan. De verschillende functies die in de toekomst steeds meer ruimte in het buitengebied opvragen, zoals de energietransitie, meer biodiversiteit, groen netwerk, natuur inclusieve landbouw en recreatie, krijgen in deze pilot allen een plek. De uitdaging van de pilot is gelegen in de creatieve aanpak om samen met inwoners, groene organisaties, grondeigenaren en gemeente een nieuwe structuur voor het gebied neer te zetten. Hierbij spelen het maken van een landschappelijk ontwerp, het opzetten van een businesscase hieromtrent en de organisatiestructuur een grote rol.

4.10 Rol van de WUR

Men zou graag zien dat de WUR meer onderzoek combineert met de aanleg van zonnevelden. Welke agrarische productie is goed te combineren met zonnevelden, combinatie met biodiversiteit en recreatie. Ook wordt door een respondent gesteld dat nog niet alle daken van de WUR zonnepanelen hebben. Tot slot wordt gevraagd of de openheid van de 165 ha proefvelden kan worden gewaarborgd en dat deze niet bebouwd worden.

Antwoord

Deze reactie gaat grotendeels over de bedrijfsvoering van de WUR. Daar hebben wij als gemeente geen invloed op. De WUR is binnen hun bedrijfsvoering aan de slag om ook hun daken te benutten voor zonne-energie. Dit is een doorlopend proces omdat deze ontwikkeling ook afhankelijk is van het onderhoudsplan van de daken en gebouwen. Overigens combineert de WUR al onderzoek met de aanleg van zonnevelden in combinatie met biodiversiteit. De WUR is onder andere betrokken bij het project energietuinen in o.a. de gemeente Olst-Wijhe. Energietuinen zijn plekken waar duurzame energieopwekking samengaat met natuur en landschapswaarden, recreatie en educatie. In deze visie zijn geen stedelijke uitbreidingsplannen opgenomen voor de proefvelden van de WUR. Ook zijn er geen plannen bekend hiervoor.

4.11 Liever windmolens of liever zonnevelden?

Respondenten hebben verschillende voorkeuren ten aanzien van windmolens of zonnevelden. Er is een lichte voorkeur voor zonnevelden met de notie dat ook de daken moeten worden benut. De voornaamste redenen om te kiezen voor zon zijn de zorgen bij windenergie over geluid, schaduw, schade aan natuur en impact op het landschap. Echter ook een behoorlijk aantal respondenten kiest voor een combinatie met zon en wind. Met name om de redenen dat zonne-energie veel meer ruimte in beslag neemt (onttrekking landbouwgrond) en windenergie ook beter is voor de netcapaciteit. Een respondent vraagt zich nog wel af of de gestelde hectares zonneveld in deze vraag inclusief of exclusief 25% landschappelijke inpassing is.

Antwoord

De vraag bij de hoofdlijnennotitie was bedoeld om inzicht te krijgen in de voorkeuren van inwoners van Wageningen voor zonneparken of windmolens. De getallen waren om die reden fictief. De gemeente richt zich in de visie op een mix tussen zon en wind. Hierin richten we ons voor het grootste deel op de realisatie van zonnevelden (en uiteraard zon op dak, zie vraag 4.18). Voor een klein gedeelte van de opgave gaan we de mogelijkheden van windmolens onderzoeken.

4.12 Wind op zee

Er wordt gesteld dat de behoefte aan duurzame energie voor Wageningen ingevuld kan worden door te investeren in windenergie op zee.

Antwoord:

Het Rijk heeft tot doel gesteld om in 2030 49% CO2 bespaard te hebben. Dit kan op verschillende manieren. In het klimaatakkoord worden verschillende thema's benoemd en doelstellingen opgenomen op het gebied van onder andere, industrie, energiebesparing bestaande bouw, mobiliteit, landgebruik

etc. Zo heeft het Rijk ook doelstellingen opgenomen voor de opwekking van duurzame elektriciteit. Het grootste gedeelte hiervan zal op zee ontwikkeld worden maar aanvullend zal ook windenergie en zonne-energie noodzakelijk zijn op land.

Begin 2020 is er een Noordzeeakkoord gesloten tussen het Rijk, vissers, het bedrijfsleven en milieuorganisaties. De Noordzee is namelijk behoorlijk druk met vaarroutes, visserij, beschermde natuurgebieden en bestaande of toekomstige windmolenparken. Onze zware industrie maar ook de randstad hebben grote opgaves en nagenoeg geen ruimte. Daarvoor is de opbrengst van deze parken voornamelijk nodig.

4.13 Windenergie is niet mogelijk in Wageningen

Er wordt gesteld dat het plaatsen van windmolens niet mogelijk is in Wageningen omdat er te veel bebouwing is en er veel natuurgebieden liggen (Natura 2000 en GNN). De afstanden die noodzakelijk zijn volgens de wet maakt dat er onvoldoende ruimte is in Wageningen. In het verleden is door de gemeente al onderzoek hiernaar gedaan.

Antwoord:

Deze stelling is onjuist. Uit onderzoek blijkt dat er in Wageningen verschillende locaties zijn waar minder beperkingen liggen en wellicht windmolens ontwikkeld kunnen worden. De ontwikkeling van windmolens zal echter wel lastig worden door bebouwing of omwille van de natuur. Er zijn ook grondeigenaren nodig die hier mogelijk in geïnteresseerd zijn. Dit gaat verder onderzocht worden. In de hele Regio Foodvalley zijn overigens zeer weinig windlocaties waar geen beperkingen liggen. Dit is dus geen Wagenings probleem maar een probleem in veel Nederlandse gemeenten.

4.14 Locaties windenergie

Veel respondenten hebben input gegeven op welke locaties windenergie opgewekt kan worden. Hieruit volgt de volgende voorkeursvolgorde: Boven de campus, nabij de haven, Binnenveld, Nude/Binnenveld en tot slot de Wageningse berg/bos.

Een respondent stelt dat de energietransitie, en vooral het ontwikkelen van windenergie, een kwestie is van bovengemeentelijke planning en –beleid.

Voor het behoud van het landschap, is het beter om de locaties voor windmolens af te stemmen op aanwezige landmarks zoals de Belmonteflat, stadion en silo's in de haven. Maar ook afstemming op projecten bij buurgemeenten.

Er wordt door een aantal respondenten gesteld dat het bosgebied ongeschikt is voor de bouw van windmolens. Met name de kap die noodzakelijk is voor de bouw, geluidsoverlast, slagschaduw, effect op woonbebouwing en het effect op natuur (Natura 2000, GNN) zijn de grootste zorgen. Ook bestaat er twijfel of hier voldoende wind is voor de exploitatie van windenergie. Tot slot is er weinig draagvlak voor deze locatie. De Gemeenteraad heeft in 2013 een motie aangenomen waarin de locatie 'bos' nadrukkelijk als mogelijkheid wordt uitgesloten. De gemeente Renkum vraagt nadere afstemming over mogelijke windmolens op de Wageningse berg.

Neder Betuwe heeft het standpunt dat de uiterwaarden niet geschikt zijn voor windmolens en ziet graag dat Wageningen zich hierbij aansluit.

Antwoord

Binnen de opzet van de Regionale Energie Strategie (RES) wordt binnen Regio Foodvalley locaties onderzocht voor de ontwikkeling van o.a. windenergie. Het is ook noodzakelijk dat gemeenten afstemmen met buurgemeenten omdat de ruimtelijke impact van windmolens over gemeentegrenzen heen gaat. Die afstemming vindt dus zeker plaats, ook met gemeente Renkum en met gemeente Neder Betuwe hoewel deze gemeenten niet bij de RES Regio Foodvalley zijn aangesloten.

Uit de voorkeursvolgorde van de inwoners uit Wageningen blijkt dat er nauwelijks draagvlak is voor de locatie Wageningse berg/bos. De genoemde zorgen bij locaties in het bos herkennen wij. In 2013 is een amendement aangenomen waarin het bos destijds als 'referentielocatie' werd uitgesloten. De gemeente wil momenteel echter geen enkele windlocatie uitsluiten. Redenen zijn dat er steeds meer technieken beschikbaar komen ter bescherming van bijvoorbeeld vogels/vleermuizen, windmolens in ontwikkeling zijn en ook landelijk meer informatie beschikbaar komt over wat de effecten zijn van windmolens in verschillende landschapstypes. De meeste respondenten geven aan dat de haven en de campus de meest geschikte locaties zijn. De gemeente zal aan de hand van deze volgorde de locaties verder onderzoeken, het bos staat onderaan deze lijst.

4.15 Norm afstand windmolens

Gesteld wordt dat de huidige normen van de afstand van windmolens tot woonbebouwing/bebouwde kom ontoereikend is. Gesuggereerd wordt dat deze afstand minimaal 800 tot 1000 meter moet bedragen. Dit in navolging op de strengere normen die in Duistland worden gehanteerd.

Antwoord

De locaties worden verder onderzocht en daarbij zullen ook de afstanden tot de bebouwde kom inzichtelijk worden gemaakt. De in de visie genoemde afstandsnormen zijn wettelijke normen. Dit zijn minimale afstanden. Bij de plaatsing van windmolens kunnen ook grotere afstanden worden gehanteerd. In het nadere onderzoek wordt de wens voor een hogere afstand ook meegewogen.

4.16 Windenergie en natuur

Verschillende respondenten hebben zorgen over de schade die windmolens aan natuur aanrichten en dan met name aan vogels en vleermuizen door de wieken en door geluid.

Antwoord

Deze zorgen erkennen wij. Daarom wordt zal elke locatie uitvoerig onderzocht worden op het gebied van vogels en vleermuizen. De impact op deze soorten zal in de afweging worden meegenomen. Daarnaast zijn er technieken beschikbaar die de slachtoffers onder vogels en vleermuizen sterk beperken. Met een beelddetectiesysteem en het opvangen van ultrasoon geluid worden de windmolens stil gelegd als deze soorten in de buurt van de molen vliegen. Daarnaast is een windmolen dusdanig hoog dat veel vogelsoorten eronder vliegen.

4.17 Opbrengst windenergie en koppelkansen

Gesteld wordt dat de opbrengst van windmolens in Wageningen te rooskleurig wordt voorgesteld omdat dit maar 2/3 van de opbrengst is waarmee in de startnotitie is gerekend. Gevraagd wordt om de windrijkheid van de locaties ook mee te laten wegen zodat we meer duurzame energie opwekken. Tot slot wordt een koppelkans tussen de aanleg van windmolens in combinatie met (voedsel)bos geopperd.

Antwoord

De locaties zullen ook onderzocht worden op hoeveel duurzame energie de molen opwekt. Daaruit zal blijken of de opbrengst te rooskleurig is voorgesteld en zullen de doelstellingen mogelijk moeten worden bijgesteld. De windrijkheid van een locatie is een belangrijk afwegingscriterium. Het doel is immers zoveel mogelijk duurzame energie opwekken op een efficiënte wijze. De koppelkansen met voedselbos zal per locatie verschillen, met name de grondeigenaar zal ook deze afweging moeten maken. Het is zeker een interessante optie.

4.18 Zon op dak

Er wordt gesteld dat er eerst of meer ingezet zou moeten worden op zonne-energie op daken voordat er zonneparken of windmolens mogen worden ontwikkeld. Enkele respondenten vragen zich af waarom

zon op dak niet ook als een van de oplossingsrichtingen wordt aangedragen. Een respondent zou ook graag strengere regels willen ten aanzien van de plaatsing van zonnepanelen op (bedrijfs)daken.

Antwoord

Dit gebeurt. In de berekening van de energieopgave om Wageningen energieneutraal te maken is de opwekpotentie van al het geschikte dakoppervlak in beeld gebracht. Van de totale te verwachten elektriciteitsbehoefte in de toekomst is vervolgens deze potentie af getrokken. De oplossingsrichting zon op dak is op die manier voor 100% meegenomen in de opgave.

De opgave op het gebied van windmolens en zonnevelden zal blijven bestaan ook al voorzien we eerst alle daken van zonnepanelen. Door te wachten totdat we 100% van de daken hebben gerealiseerd zouden we veel kostbare tijd verliezen om het klimaatprobleem tegen te gaan. Zowel de daken als windmolens en zonnevelden zullen gelijktijdig ontwikkeld moeten worden. In 2030 wil de gemeente een fors gedeelte van al het geschikte dakoppervlak (dus het dak dat niet in de schaduw ligt) dan ook benut hebben voor zonne-energie. Uiteindelijk is uiteraard 100% het doel.

De gemeente doet op dit moment al veel aan het stimuleren van zon op dak. Voor projecten zon op particulier dak en bedrijfsdaken is een heel pakket van hulp: inkoopacties, ontzorging, gratis advies, goedkope lening, hulp bij subsidieaanvragen etc. Daarnaast heeft de gemeente een duurzaam-bouwen beleid waarbij zo vroeg mogelijk met ontwikkelaars van nieuwe gebouwen om tafel wordt gegaan om zoveel mogelijk zon op dak bij nieuwbouw te organiseren. Helaas kan de gemeente dat vooralsnog volgens de landelijke wetgeving niet eisen. Onderzocht wordt of onder de Omgevingswet wel dit soort lokale eisen gesteld kunnen worden. Doel is bij alle nieuwbouw het hele geschikte dakoppervlak te benutten voor zonne-energie, ongeacht de functie van het gebouw of het energieverbruik. Daarnaast is een lobby gestart vanuit Regio Foodvalley om deze verplichting in de landelijke bouwregelgeving op te nemen.

Tot slot kennen veel daken knelpunten: de dakbedekking is niet geschikt, het gebouw heeft niet de juiste netaansluiting of de daken zijn maar deels in gebruik. De gemeente start een project om dit soort knelpunten weg te nemen.

4.19 Zonnevelden zijn slecht voor het bodemleven en vegetatie

Gesteld wordt door enkele respondenten dat zonnevelden slecht zijn voor het bodemleven. De reden is dat de bodem deels wordt bedekt door de panelen waardoor er minder zonlicht en regen op de bodem komt wat slecht is voor het bodemleven. Ondanks dat er maar voor 50% panelen staan zal door schaduw er meer bodem onttrokken worden van zonlicht waardoor het de vraag is of vegetatie kan worden gerealiseerd. Inzicht ontbreekt in de effecten van zonnevelden op bodem, flora en fauna.

Antwoord

Mede naar aanleiding van deze reactie is in de randvoorwaarden voor zonneparken opgenomen dat er alleen een zuid opstelling mogelijk is met regels ten aanzien van het percentage van de bodem dat bedekt mag worden met panelen. Er wordt een minimale en maximale hoogte gesteld met ook spleten tussen de panelen zodat regenwater gelijkmatiger over de bodem wordt verdeeld. Deze voorwaarden worden gesteld om de bodem te beschermen.

Afhankelijk van de functie van het veld voordat er een zonneveld wordt ontwikkeld zal de bodemkwaliteit veranderen. Gebleken is bij een akker die eerst werd gebruikt voor de intensieve landbouw, dat de bodemkwaliteit en biodiversiteit was toegenomen na realisatie van een zonnepark omdat de bodem voor langere tijd 'met rust' wordt gelaten.

4.20 Zonnevelden en landbouwgrond

Enkele respondenten vragen expliciete aandacht voor het belang van vitale boeren in het Binnenveld. Gesteld wordt dat door het (tijdelijk) onttrekken van landbouwgrond voor zonneparken

marktverstoring werkt. Toegang voor nieuwe grond voor blijvende boeren wordt daardoor schaarser. De verkoop van gronden in het Binnenveld voor zonneparken zou om die reden niet geheel overgelaten moeten worden aan de afweging van de grondeigenaren. Gevraagd wordt om in de visie hierover een uitspraak te doen.

Antwoord

Wij hebben geen wettelijke mogelijkheden om de verkoop van gronden voor zonnevelden direct te beïnvloeden. Natuurlijk zal het gebruik van landbouwgrond voor zonnevelden grond aan de landbouw onttrekken. Maar de economische waarde van de grond wordt er hoger door (anders zal de omvorming niet plaatsvinden) dus het is altijd een ondernemerskans. Iedere grondeigenaar heeft onder de voorgestelde transformatieregels dezelfde opties, ook vitale boeren. De regels 'richten de markt in' waardoor een 'nieuwe markt' ontstaat. Er is dus niet zozeer sprake van een 'verstoring van de markt' maar wel een 'verandering van de markt'.

4.21 Locaties zonnevelden

Respondenten hebben bij de beantwoording bij verschillende vragen input gegeven op waar en hoe zonnevelden ontwikkeld zouden moeten worden.

- a) Er wordt gesteld dat er te veel criteria zijn waar de zonneparken aan moeten voldoen. Door de hoge kosten voor de aansluiting van een zonnepark in combinatie met de groottes van de parken wordt gevreesd dat er onvoldoende gerealiseerd wordt waarmee ook het heggenlandschap onvoldoende gerealiseerd kan worden omdat er hiervoor dan geen middelen binnen komen. Alles financieren uit de energietransitie is onrealistisch.
- b) Verschillende respondenten zijn positief over zonnevelden; door de 25% aan landschapsontwikkeling, of doordat percelen nu overbemest worden, of omdat het bijdraagt om zelfvoorzienend te worden.
- c) Enkelen stellen dat het dubbel landgebruik gestimuleerd moet worden bij zonneparken. Bijvoorbeeld het houden van schapen onder de zonnepanelen.
- d) Verschillende respondenten zijn negatief over de zonnevelden in het transformatiegebied. Men vindt de opgave te groot en dit zou de openheid van het landschap aantasten. Ook zouden alle opgaves niet passen in het gebied en moet de gemeente een keuze maken samen met de bewoners van het gebied. Ook willen enkelen respondenten dat de zonnevelden juist ver weg van de stadsrand worden ontwikkeld (suggestie 100 meter) of zo compact mogelijk (dus een groot compact zonneveld).
- e) Een respondent verbaast het dat grote delen van het buitengebied niet meer worden overwogen voor zonnepanelen (zoals De Eng en de kern van het Binnenveld). Tijdens de gebiedsconferentie kwam naar voren dat overal opties zijn voor zonnepanelen.
- f) Een respondent doet de suggestie om zonnepanelen te plaatsen tussen de Rijn en het havenkanaal omdat hier nu toch geen recreatieplas komt. Een respondent vraagt wat er wordt bedoeld met de 25% landschappelijke inpassing.
- g) Enkele respondenten reageren positief op het mogelijk maken van kleinschalige initiatieven buiten de transformatiezone, zoals bijvoorbeeld op de Eng, ten noorden van de Hollandseweg of op de stortplaats. Dit zou een gedeeltelijke oplossing vormen voor bewoners van Wageningen Hoog die door het bos zelf lastig zonne-energie kunnen opwekken.
- h) Andere respondenten pleitten juist voor het verbieden van kleinschalige zonneveldjes op de Eng omdat dit het gebied zou verrommelen.
- i) Een respondent merkt op dat keuze voor wat er in het transformatiegebied gaat komen al lang gemaakt lijkt door de formulering in de notitie: "De energietransitie is de motor achter de transformatie. Daar komt het geld vandaan en zonneveldinitiatieven zullen het grootste oppervlak vragen." maar vindt dat de gemeente hier niet voldoende duidelijk over is.
- j) Een respondent roept op om parkeerplaatsen (in de stad en op de campus) te benutten voor het plaatsen van zonnepanelen.

- k) Een respondent vraagt zich af of in een heggelandschap nog wel zonnevelden van voldoende (rendabele) grootte kunnen worden aangelegd.

Antwoord

- a) *Er worden inderdaad veel criteria gesteld voor de ontwikkeling van zonneparken. Dit is echter ook nodig. Door een goede landschappelijk inpassing, met maatregelen voor biodiversiteit en toegankelijkheid zal er naast een versterking van het gebied naar verwachting ook meer draagvlak zijn. Wij verwachten dat ook met deze criteria er mooie projecten ontwikkeld kunnen worden. Naast de energietransitie zal ook gezocht worden naar andere middelen om het heggelandschap te realiseren en stimuleren.*
- b) *Ter kennisname.*
- c) *Het stimuleren van dubbel landgebruik wordt niet expliciet gestimuleerd echter de gemeente staat hier positief tegenover. Verschravingsbeheer, inzaaien met kruidenrijk gras creëert nieuw leefgebied voor insecten. Schapen eten echter alles op dus het houden van schapen wordt niet gestimuleerd.*
- d) *Het is belangrijk dat er ruimte is voor de verschillende opgaves in het buitengebied. Om die reden zal de gemeente tot 2030 een gedeelte van de energieopgave trachten te realiseren en niet de hele opgave. Op die manier kan een balans gevonden worden in het transformatiegebied met de verschillende functies.*
- e) *Er is gekozen voor een transformatiegebied waarbij de zonnevelden worden gecombineerd met landschapsversterking en een toename van toegankelijkheid van het gebied door nieuwe wandelpaden. Kleine initiatieven worden elders, waaronder op de Eng, beperkt toegestaan.*
- f) *Het gebied tussen de Rijn en het havenkanaal is een Natura 2000 gebied. Zonnevelden zijn daarom niet mogelijk.*
- g) *Ter kennisname*
- h) *In de visie op de Wageningse Eng is het belang van bepaalde doorzichten en openheid als een van de belangrijkste kernkwaliteiten benoemd. Daarom staat de visie op het Buitengebied geen grootschalige initiatieven toe op de Eng. Alleen kleine initiatieven op de erven zijn in dit gebied mogelijk. In het dynamisch lint zijn ook buiten de erven kleinschalige initiatieven mogelijk, mits passend in de kernkwaliteiten van het gebied.*
- i) *De gemeenteraad heeft kaders meegegeven voor de Visie op het Buitengebied. Een van deze kaders betrof de energieopgave dat minimaal gerealiseerd zou moeten worden. Deze kaders staan ook opgenomen in de startnotitie. Deze kaders gaven niet aan hoe de opgave in de visie moest worden verwerkt.*
- j) *De gemeente gaat onderzoeken of en zo ja welke parkeerplaatsen kunnen worden benut voor het plaatsen van zonnepanelen.*
- k) *Er zullen naar verwachting verschillende veldjes tegelijkertijd ontwikkeld moeten worden voor een haalbare businesscase.*

5. Thema Natuur en Landschap

5.1 Verbeteren landschap Nude

Start met het verbeteren van het landschap van de Nude dat de afgelopen jaren al zoveel te verduren heeft gekregen; boomgaarden verdwenen, bedrijventerrein van 18 ha met kap van meer dan 100 bomen, steeds drukker wordende N225. Dit landschap verdient een veel beter plan. Dus leg de ambitie veel hoger en maak er geen monomaan zonne-landschap van met hier en daar een pad.

Antwoord

Naar aanleiding van deze reactie en vergelijkbare eerdere reacties tijdens bijeenkomsten, is er extra aandacht in de visie gekomen voor de kwaliteiten van de Nude. Het verbeteren van het landschap van de Nude past binnen de gedachte achter het transformatiegebied, we willen een nieuw hagenlandschap maken waarbinnen verschillende beleidsdoelen een plek krijgen. Het voorgestelde verbeteren van het landschap, bijvoorbeeld het aanleggen van de hagen of voedselbossen, past hierin. Ook wordt er een pilot energietuinen gestart, die is opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de visie. Zie verder 4.9.

5.2 Het hagenlandschap levert verbetering op voor het landschap en biodiversiteit

Goed idee om hagen, cultuurhistorisch en landschappelijk ingepast terug te brengen. Bij voorkeur gemengde hagen, deze geven veel kansen voor landschap (belevingswaarde) en biodiversiteit. Voor de natuurwaarde is het belangrijk dat deze hagen redelijk kunnen uitgroeien (minimale breedte van 5 meter) en dat gebruik wordt gemaakt van inheemse, streekeigen, soorten.

De hoge en smalle boomgaardhagen hebben slechts een beperkte natuurwaarde (en zijn minder mooi). In vlechtheggen kunnen wel meerdere soorten worden aangeplant. Houd rekening met bacterievuur waardoor er geen meidoorn geplant mag worden.

Onmogelijke combinatie van 'hagen op ooghoogte' in verhouding tot de hagen van 2-3 meter die zonnevelden aan het oog moeten onttrekken, te veel gebruiksfuncties tussen de hagen. De gewaardeerde openheid van het landschap wordt door de hagenstructuur onevenredig aangetast. Doorzichten op het achterliggende landschap zijn belangrijk.

Andere respondenten stellen dat het hagenlandschap een levendig, sociaal en economisch leefbaar landschap levert.

Een differentiatie naar landschapstypen is gewenst. In het Binnenveld lagere hagen (max 1 m hoog) op oeverwal hogere hagen, let ook op dat de karakteristiek van de lange smalle kavels, met beplanting op de kavelgrenzen, niet verloren gaat. Kies bij de aanleg van hagen voor brede, lage, gemengde hagen en inheemse soorten.

Antwoord

Een deel van deze reactie is verwerkt in de visie. In de visie is een differentiatie naar landschapstypen van de transformatiezone opgenomen. De aanbevelingen uit het eerste deel van de reactie worden bij de uitvoering meegenomen. In overleg met boeren die een haag willen planten of in overleg met ontwikkelaars van zonneparken, waarbij hagen worden aangeplant zullen de belevingswaarde en de biodiversiteit van de hagen een belangrijke rol spelen. Net als de hoogte van de hagen, zijn soortenkeuze en type haag maatwerk dat in het landschapsonwerp een plek zal krijgen. Ook wordt de karakteristiek van lange smalle kavels bij het ontwerp meegenomen.

5.3 Uitvoering hagenlandschap

De praktische uitvoering is een uitdaging, wie gaat het doen en welke grondeigenaren worden hierbij betrokken. Zet Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) in bij de uitvoering of denk aan werkdagen van scholen.

Hoe wordt er gehandhaafd op de uitvoering wanneer deze rondom zonnevelden plaats dient te vinden?

Antwoord

De gemeente werkt in het buitengebied al vele jaren samen met de SLG. Ook ondersteunt de gemeente financieel de jaarlijkse natuurwerkdag van landschappen NL. De mogelijkheid om scholen te betrekken bij werken in het buitengebied is een interessante aanbeveling voor de uitvoering. De handhaving op uitvoering van hagen rondom zonnevelden behoort tot onze reguliere taken bij controle op de uitvoering van omgevingsvergunningen. De uitvoering van het hagenlandschap zal steeds 'meeliften' op andere initiatieven, zo kan de initiatiefnemer van een zonnepark de uitvoering laten doen door een zelf uitgekozen organisatie. Vanuit de gemeente bevelen we SLG aan.

5.4 Beschermden soorten in relatie tot hagen

In de Nude en randzone van het Binnenveld zijn er bijzondere en beschermde soorten (steenuilen/kerkuilen etcetera), qua leef-/foerageergebied afhankelijk van particuliere gronden.

Let op dat fourageerbare weilanden niet verloren gaan in dit gebied.

Hagen vormen geen extra aanvulling voor specifiek deze soorten. De WUR gronden worden zeer intensief landbouwkundig gebruikt en is geen alternatief foerageergebied.

Steenuilen en kerkuilen zijn verbonden aan erven. Voorstel om en rond de erven/woningen in het buitengebied een vrijwaringszone te hanteren van 250-500m.

Antwoord

Deze reactie heeft geleid tot aanpassingen in de visie. Langs de stadsrand en langs de Oude Nude is een zone van minimaal 50 meter opgenomen waar geen zonnevelden geplaatst mogen worden. Echter de stadsrand is niet direct van groot belang voor steenuilen, maar de woningen zoals in de Oude Nude wel. Hetzelfde geldt zeker ook voor boerderijen en andere woningen in het buitengebied. Echter, niet op ieder erf broedt een steenuil en steenuilen broeden vaak jaren achtereen op hetzelfde erf. Die territoria zijn wel in beeld bij de steenuilen werkgroep. Dit wordt betrokken bij de afweging en verdere invulling van concrete initiatieven.

5.5 Hagen als bedrijfs onderdeel van natuurinclusieve landbouw

De hagen niet alleen als verplicht onderdeel zien om zonnevelden te camoufleren, maar ook meer als bedrijfs onderdeel van natuurinclusieve landbouw, op dit onderdeel gaan samenwerken met Ede.

Antwoord

Hagen en andere landschappelijke, biodiversiteitsverhogende elementen staan centraal in natuurinclusieve landbouw en zullen dan ook meegenomen worden als deel van de Wageningse maatregelen om dergelijke landbouw te stimuleren. Middels het landschapsfonds wordt het voor de boeren financieel aantrekkelijker om een haag of een ander natuurelement te plaatsen.

5.6 Heldere definitie van biodiversiteit

Er ontbreekt een heldere definitie van biodiversiteit. Wat zijn de ambities van de gemeente Wageningen hiervoor?

Het beleidskader biodiversiteitsverbetering wordt als te theoretisch, ingewikkeld en te weinig toegespitst op de Wageningse situatie ervaren. Van de Natura 2000 doelen aangegeven alleen wat er in Wageningen voorkomt en waar potenties en knelpunten liggen hiervoor.

Antwoord

Er was inderdaad nog geen definitie opgenomen. In de visie is (via een link) nu wel een definitie van biodiversiteit opgenomen. Ook de ambities van de gemeente zijn in de visie duidelijker verwoord. Het beleidskader is aangepast en vertaald naar de Wageningse situatie en gebieden.

5.7 Nulmeting onvoldoende

Zorg voor een goede nulmeting van soorten opgedeeld naar soortgroep en afhankelijkheid van biotoop/landschap (belangrijk voor invulling potenties) en opgedeeld naar de deelgebieden van belang voor Wageningen. Ook beschermde soorten in kaart brengen om beter te kunnen afwegen waar bepaalde ontwikkelingen al dan niet wenselijk zijn. Er is kritiek op de bestaande nulmeting, maar ook de beknopte en willekeurige weergave van stukjes uit de factsheets in de Visie.

Antwoord

Naar aanleiding van deze reactie is de beknopte weergave van de factsheets aangepast. Via een link zijn echter ook de volledige factsheets te bekijken samen met een toelichting op het gebruik van de factsheets. De beschermde soorten zijn niet expliciet als aparte categorie in de factsheets vermeld, maar deze informatie kan wel worden achterhaald uit de ruwe data. In de visie is het opstellen van een biodiversiteitsplan opgenomen. Daarin zal ook het databaseer en monitoring op het gebied van natuur worden meegenomen.

5.8 Rekening houden met en gebruik maken van bestaande kwaliteiten

Bij invulling verbetering biodiversiteit uitgaan van bestaande kwaliteiten op het gebied van bodem, water (kwel), natuurlijke gradiënten, landschap en huidige soortenrijkdom.

Antwoord

De visie geeft op hoofdlijnen informatie over deze aspecten. Met betrekking tot de soortenrijkdom geven de factsheets van de nulmeting al een eerste indicatie. In het Biodiversiteitsplan zullen deze kwaliteiten verder in kaart worden gebracht en een belangrijke rol spelen bij de uitwerking naar concrete maatregelen voor de verschillende deelgebieden.

5.9 Concrete invulling vergroten biodiversiteit

De ambitie om de biodiversiteit te verhogen is minimaal uitgewerkt. Onduidelijk blijft of en hoe die ambitie gerealiseerd kan worden en welk instrumentarium de gemeente daarvoor wil gaan inzetten. Geef concrete invulling aan het vergroten van de biodiversiteit. Het gaat er ook om dat je bij elke ontwikkeling, op elke locatie in het buitengebied (en in de stad) werkt aan vergroten van de biodiversiteit. Geef als gemeente het goede voorbeeld. Daarnaast moet de omgevingsvisie duidelijk maken hoe de bedreigingen voor biodiversiteit (vervuiling, verzuring, vermesting, verstoring, versnippering) aangepakt, gemitigeerd en voorkomen kunnen worden. Een dergelijke uitwerking ontbreekt nu.

Antwoord

Deze reactie is meegenomen bij het opstellen van de visie. In de visie is het opstellen van een Biodiversiteitsplan opgenomen. In dat plan zullen in elk geval aanvullende voorstellen voor natuur in het transformatiegebied, een uitwerking van de natuurdoelen uit de visie Wageningse Eng, een stimuleringsplan natuurinclusieve landbouw en een opzet voor databaseer natuur en monitoring worden opgenomen. Voor de natuur binnen het Natuurnetwerk Nederland (Gelders Natuurnetwerk) willen we in overleg met medeoverheden en terreinbeheerders op zoek naar mogelijkheden om de biodiversiteit verder te verhogen. Ook de ecologische verbindingen krijgen aandacht in de visie. We willen doorgaan met de realisatie van de noordelijke ecologische verbindingzone waarbij we ook kansen zien voor een extra tak. Ten slotte willen we ter inspiratie praktische voorbeelden uit Wageningen en de regio verzamelen die bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit. De bedreigingen voor de biodiversiteit zullen gedeeltelijk met bovenstaande punten meeliften, zo zal een ecologische verbinding bijdragen aan het tegengaan van versnippering, natuurinclusieve landbouw zal een bijdrage kunnen leveren aan tegengaan van verzuring en vermesting en afspraken over recreatie in natuurgebieden kunnen bijdragen aan het tegengaan van verstoring. Een deel van deze

bedreigingen is echter niet binnen onze gemeentegrenzen op te lossen en vraagt om beleid op nationaal- of Europees schaalniveau.

5.10 Ecologische verbindingzone(s)

De verbindingzone door de uiterwaarden ontbreekt op de kaart. Het knelpunt bij de haven moet aangepakt worden.

De extra tak in het noorden wordt door sommigen gezien als nuttige toevoeging, anderen geven vooral aan dat dit niet ten koste mag gaan van de inspanningen om de reeds geplande verbindingzone te realiseren. De zone moet voldoende robuust/breed worden.

Antwoord

De ecologische verbindingzone door de uiterwaarden is toegevoegd op de plankkaart. De noordelijke ecologische verbindingzone inclusief de extra tak zijn op de plankkaart verduidelijkt. De noordelijke ecologische verbindingzone vraagt nog wel om overleg met de buurgemeenten. Met een nieuw op te richten landschapsfonds willen we middelen creëren om de realisatie van de noordelijke ecologische verbindingzone te kunnen versnellen.

5.11 Recreatie versus natuur

Sommige respondenten geven aan dat recreatie zorgt voor verstoring van natuur en willen recreatie in sommige gebieden beperken. In andere reacties staat juist dat er te weinig gebieden toegankelijk zijn en dat de natuur te veel voorop staat.

Duidelijke keuzes bij bepaalde gebieden zijn gewenst. Als de natuurbestemming belangrijker gevonden wordt, moet er meer aandacht naar natuur en biodiversiteit in plaats van recreatie.

Heb ook aandacht voor handhaving.

Antwoord

Dit spanningsveld tussen natuur en natuurbeleving/recreatie is ook in de verschillende bijeenkomsten geconstateerd. In de visie is ervoor gekozen om in bepaalde gebieden de natuur te laten prevaleren, de mens is hier te gast. In andere gebieden is er meer ruimte voor beleving en recreatie. De gedachte om in het gebied rondom de stad meer recreatie toe te staan, vooral in de vorm van extensieve wandelpaden en in de gebieden met grotere natuurwaarden slimme gerichte recreatie toe te passen, speelt in op bovenstaand gedachtengoed.

5.12 Belang Binnenveld voor weidevogels maar ook botanisch

In tegenstelling tot andere gebieden is de populatie weidevogels in het binnenveld stabiel, met potenties voor verdere ontwikkeling. Voorwaarde voor de ontwikkeling tot succesvol weidevogelgebied is dat in het centrale deel van het Binnenveld wordt gekozen voor een zeer open natuur- en weidelandschap. Het centrale deel van het Binnenveld zou (planologisch) aangeduid moeten worden als weidevogelgebied om dit gebied te beschermen tegen ongewenste ontwikkelingen.

Door anderen wordt er echter op gewezen dat de doelstelling voor de Binnenveldse hooilanden op de eerste plaats gericht is op bijzondere vegetaties (in relatie tot kwelstromen), maar dat weidevogels hier wel kunnen meeliften.

Antwoord

Deze reactie heeft geleid tot een aanscherping van de beschrijvingen over de kern van het Binnenveld. De visie is nu verder uitgewerkt voor de verschillende deelgebieden. Voor het centrale middengebied van het Binnenveld hebben wij een open gebied voor ogen. In het nieuw aangelegde natuurgebied "Binnenveldse Hooilanden" kunnen waardevolle vegetaties tot ontwikkeling komen. Voor dit gebied in combinatie met de omliggende agrarische percelen zien we ook een belangrijke functie voor weidevogels. In het deel van het transformatiegebied dat is gelegen aan de rand van het binnenveld

zien we een accent op natuur, watergebonden waar dat kan en ook als randzone van de binnenveldse hooilanden. Dus natuurlijke hagen, geen bomen, en nog vrij veel grasland.

5.13 De Nude heeft wel betekenis voor de natuur

De Nude is geen natuurgebied, maar verbindt belangrijke natuurgebieden met elkaar en er zijn ter plekke ook zeker natuurwaarden.

Antwoord

Dit wordt ook zeker niet ontkend. De omschrijving van de Nude waarbij de groene landelijke sfeer wordt benadrukt en de constatering dat het minder goed gaat met de kwaliteit van de natuur, impliceert de aanwezigheid van natuur en daarnaast ook de mogelijkheid om belangrijke natuurgebieden met elkaar te verbinden.

5.14 Aandacht voor de bodem

Terugdringen verzuring en vermesting. Aandacht voor de biodiversiteit in de bodem (bodemdierpjes) ook in relatie tot zonnepanelen.

Antwoord

Voor ons hele buitengebied streven we naar natuurinclusieve landbouw. Deze landbouwmethode heeft als gevolg een lagere verzurings- en vermestingsgraad door de extensievere werkwijze en naar we mogen aannemen een afname van het gebruik van kunstmest. Ook de biodiversiteit in de bodem neemt toe door meer natuurinclusiviteit bij het runnen van een dergelijk landbouwbedrijf. Ook hier zal een afname van het gebruik van voedingsstoffen leiden tot een toename van het bodemleven en daardoor meer biodiversiteit.

Daarnaast worden ook voorwaarden gesteld ten aanzien van zonnepanelen om de bodemkwaliteit te beschermen zie vraag 4.19.

5.15 Bos tegen klimaatverandering

Een van de meest efficiënte manieren om de CO2 voetafdruk te verkleinen is het aanplanten van bomen. Hiervoor worden in de hoofdlijnennotitie geen concrete voorstellen gedaan.

Antwoord

In het transformatiegebied is ruimte voor de aanplant van voedselbossen en nieuwe natuur. Deze nieuwe natuur kan ook bestaan uit bomen. Daarnaast spelen hagen ook een (geringe) rol in CO2 compensatie.

5.16 Aandacht voor onderhoud en beheer

Biodiversiteit hangt ook af van beheer, daar valt vaak ook winst te boeken. Zorg bij nieuwe elementen ook dat het beheer goed geregeld wordt. Er is meer mogelijk dan laten liggen van dood hout, bijvoorbeeld anders omgaan met soortkeuze, structuur en gelaagdheid.

Antwoord

De aanbeveling om bij nieuwe elementen ook goed voor het beheer te zorgen, wordt van harte meegenomen in de ontwikkeling van het transformatiegebied, waarbij hagen een belangrijke rol spelen. Middels het landschapsfonds worden financiële middelen gegenereerd om het beheer en onderhoud van de hagen goed te regelen.

5.17 Relatie met andere thema's

Bij biodiversiteit ook de relatie met andere thema's en samenhang met andere wensen en plannen in beeld brengen.

Antwoord

De visie is integraal opgesteld. De verschillende beleidsonderwerpen worden door de hele visie heen altijd in onderlinge relatie tot elkaar gezien. Zo wordt de ontwikkeling van biodiversiteit nadrukkelijk meegenomen bij de natuurinclusieve landbouw, maar ook bij de ontwikkeling van zonnevelden en de mate waarin recreatie in de verschillende gebieden wordt toegestaan.

5.18 Landschapsfonds

Er wordt gevraagd om duidelijke afspraken over de uitvoering van compensatie van natuurwaarden vanuit het landschapsfonds. Leer hierbij van verplichte compensatie van boskap, er staan nog bergen geld op een rekening waar niets mee wordt gedaan omdat er geen ruimte is voor natuurcompensatie. Het landschapsfonds kan mede gebruikt worden voor de aanleg van kleine landschapselementen.

Antwoord

Er is al gestart met het opzetten van het landschapsfonds. Er zullen duidelijke voorwaarden gesteld worden om in aanmerking te komen voor een bijdrage vanuit het fonds, bijvoorbeeld de verplichting om een landschapsplan op te stellen met de doelen voor de kwaliteitsverbetering van de landschapsstructuur. Ook zal er inzicht gegeven moeten worden in beheermaatregelen voor specifieke doelgroepen.

Het gevaar dat er straks geld op een rekening staat, waar niets mee wordt gedaan wordt door een actieve houding van het bestuur van het landschapsfonds mogelijk voorkomen.

6. Thema Bewegen, recreatie en gezondheid

6.1 Zorgen over 5G netwerk

De komst van het 5G netwerk wordt gemist in de visie. Deelnemer maakt zich zorgen vanwege elektromagnetische straling en verzoekt om stralingsvrije gebieden aan te wijzen. Sommige mensen zijn gevoelig voor deze straling en willen graag plekken hebben waar zij tot rust kunnen komen.

Antwoord

Bij maatschappelijke gezondheidsthema's baseren wij ons standpunt op het advies van de GGD, dit geldt ook voor de mogelijke gezondheidsrisico's die kunnen worden veroorzaakt door mobiele netwerken, waaronder de komst van het 5G netwerk. De GGD volgt de nieuwste inzichten in dit onderwerp en is daarvoor ook aangesloten bij het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid. Het platform werkt nauw samen met het RIVM, TNO, DNV GL, GGD GHOR Nederland, Agentschap Telecom, ZonMw en Milieu Centraal. De Gezondheidsraad heeft hierin een adviserende functie.

Op dit moment ziet de GGD geen aanleiding om negatief te adviseren over de aanleg van 5G-netwerken. Zoals alle gemeenten toetst ook de gemeente Wageningen aan de toegestane wet en regelgeving, daarmee wordt de lijn van de GGD gevolgd en zal geen beleid worden opgesteld dat afwijkt van de geldende wet en regelgeving. Als in de gemeente over gegaan wordt tot het plaatsen van antennes voor het 5G netwerk dan zal ons standpunt over mogelijke gezondheidsrisico's gebaseerd worden op het dan geldende standpunt van de GGD.

De huidige mobiele netwerken, evenals het toekomstig 5G-netwerk, voldoen aan de internationale blootstellingslimieten voor elektromagnetische velden. Bij blootstelling aan zendsignalen die lager zijn dan de blootstellingslimieten is in wetenschappelijke onderzoek geen bewijs gevonden voor mogelijke gezondheidseffecten. Sommige mensen ervaren echter gezondheidsklachten als zij in de buurt komen van bronnen die elektromagnetische velden produceren. De GGD geeft aan dat onderzoeken nog niet hebben aangetoond dat de klachten inderdaad door elektromagnetische velden komen. Waar de klachten dan wel door komen is nog onbekend. De Gezondheidsraad, het RIVM en de GGD-en houden de resultaten van nieuwe onderzoeken goed in de gaten. Wij volgen ook ten aanzien hiervan het standpunt en advies van de GGD. Mocht de GGD haar standpunt wijzigen op basis van nieuwe inzichten dan zullen wij ons beleid hierop aanpassen.

6.2 Gezonde leefomgeving

Na een zeer globale omschrijving van de situatie in het buitengebied richt de verdere tekst zich uitsluitend op bewegingsbevordering en recreatie. Besteed bij de uitwerking van de visie op het buitengebied meer aandacht aan het in kaart brengen van de gezondheidskwaliteit van de fysieke leefomgeving. En breng in kaart hoe de huidige situatie zich verhoudt tot de vigerende normen en de gewenste situatie, wat de belangrijkste bronnen van vervuiling en verstoring zijn, welke effecten die hebben op de gezondheid van de Wageningse burgers en wat de gemeente gaat doen om vervuiling en verstoring te verminderen.

Werk ook het onderwerp sociale (on)veiligheid verder uit. Onderzoek hoe mensen gemotiveerd kunnen worden om meer te bewegen in de buitenlucht.

Antwoord

Ten behoeve van de startnotitie die ten grondslag ligt aan deze visie, is een 'voorscan' uitgevoerd ten aanzien van de gezondheidssituatie in Wageningen. Hieruit is gebleken dat er voor de fysieke leefomgeving in Wageningen geen directe opgaven liggen. Wageningen ligt op afstand van snelwegen, er zijn weinig intensieve veehouderijen, er is weinig vervuilende industrie en veel groen in de directe nabijheid van de stad.

Bij de uitwerking van de visie in een omgevingsplan zal voor elk gebied nader worden bekeken wat de precieze situatie is ten aanzien van de fysieke en sociale gezondheidsaspecten en worden deze aspecten hierin meegenomen, waar nodig worden specifieke normen opgesteld.

In het huidige gemeentelijke gezondheidsbeleid wordt ook ingezet op het bevorderen van beweging, juist ook door kwetsbare groepen. Dit doet de gemeente in samenwerking met haar partners van Welsaam. Ook Lekker in je vel, de opvolger van JOGG (Jongeren op gezond gewicht), richt zich op het bevorderen van een gezonde leefstijl en meer bewegen door kinderen en jongeren. De ervaring en kennis die hier wordt opgedaan in het motiveren van mensen tot bewegen wordt meegenomen in het bredere gezondheidsbeleid van de gemeente en in de verdere uitwerking van de visie.

6.3 Passende inrichting en toegankelijkheid

Passende inrichting en toegankelijkheid gericht op doelgroep(en), waarbij aandacht gevraagd wordt voor inrichting en de psychische en mentale gezondheid. Ook aandacht voor mensen met een visuele, fysieke of andere beperking.

Antwoord

Voor het transformatiegebruik is de afstemming van de ontwikkeling met de buurt/gebruikers onderdeel van de ontwikkeling. Als gemeente zullen we actief op zoek gaan naar inbreng van mensen met een beperking (is ook apart benoemd in de visie). Passende inrichting is altijd een toets aan gebruikers.

6.4 Bereikbaarheid en inrichting

Veel aandacht gevraagd voor en tips gekregen over de kleine en grote rondjes voor ontspanning. Klompenpaden, verbindingen voor fiets e.d. Ook promotie van tot-nu-toe minder bekende gebieden om recreatie beter te verdelen over het buitengebied.

Antwoord

Het buitengebied is niet bedoeld voor doorgaand autoverkeer en zal als zodanig dan ook geen verkeersfunctie krijgen. Uiteraard moeten bepaalde bestemmingen wel bereikt kunnen worden, maar dan nog is de auto ondergeschikt aan overige modaliteiten als voetganger, fietser of recreant. In het uitvoeringsprogramma moet een goede balans en op elkaar aangesloten netwerk worden gezocht voor de wandelaar (klompenpaden), fietser (ANWB-knooppunten) en recreatiegebieden.

6.5 Gebruik opgave verkeersafwikkeling voor natuur en recreatie

Creëer een win-win door de aanleg van een rondweg met aan weerszijden 100 meter bossen. Dit bos in te richten voor wandelen, fietsen, mountainbike e.d.

Antwoord

De zogenaamde Campusroute die in onderzoek is voor een betere ontsluiting en doorstroming van de Campus en omgeving maakt geen onderdeel uit van de visie Buitengebied. Dit is in een separaat proces in onderzoek dat wordt getrokken door de provincie. De suggestie voor een sterke inzet op 'landschappelijke inpassing' van het tracé, wordt meegenomen in de beoordeling van de verschillende varianten in de MER (Milieu effect rapportage).

Er zijn overigens geen ambities voor de aanleg van een volledige rondweg om de hele stad heen.

6.6 Doelgroep kinderen

Doelgroep is veelal kinderen. Vraagt om uitdaging/budget/hufterproof en natuurvriendelijke inrichting. Maar wel met aandacht voor bereikbare plekken waar even gezeten kan worden.

Antwoord

Kinderen zijn een belangrijke doelgroep in de visie met duidelijk andere behoeften. We gaan ervan uit dat we met het juiste aanbod iedereen naar buiten kunnen krijgen. Technologie kan hen uitdagen. Zoals routes, speurtochten, spellen, verhalen: de mogelijkheden zijn enorm. In gebieden die belangrijk zijn voor de natuur richten we ons op slimme gerichte recreatie. Daarvoor is inzicht nodig in het gebied welke kwaliteiten zich waar bevinden. Ook wordt aandacht besteed aan plekken voor ontmoeting.

6.7 Belevingsversterking

Versterken van de belevingswaarde door gebruik te maken van de historische kennis van verenigingen en stichtingen. Nadruk op beleven en een daarbij passende informatie aanbieding. Laagdrempelig waar het kan, maar liefst zonder gebruik mobiele telefoon.

Antwoord

De belevingswaarde wordt versterkt door het creëren van extra voorzieningen, het uitbreiden van de toegankelijkheid (meer paden), het organiseren van interactie, maar ook door het bieden van extra informatie als verhalen en (cultuur)historische kennis van lokale verenigingen en individuen. Op welke wijze deze informatie wordt aangeboden dient nog nader uitgewerkt te worden.

6.8 Versterken recreatiemogelijkheden

Een breed betoog om meer mogelijkheden te benutten die bij recreatie passen (camping, horeca, verhuur kano's e.d.)

Antwoord

In het transformatiegebied komt ruimte voor nieuwe wandelpaden en voorzieningen zoals recreatieplekken en verbrede sloten in de nattere delen, eventueel geschikt voor kanoën (hoewel een echte kanoroute lastig is, zie ook bij vraag 8.1).

6.9 Verbetering en verbinding routes.

Duidelijke vraag om wandelroutes, struinroutes in en om de hele stad heen. Gaat om kleine en grote rondjes, inclusief rustpunten als een bankje e.d. De reacties betreffen alle gebieden om de stad heen en niet specifiek een gebied. Natuurbeleving is een vaak gehoorde term.

Antwoord

In het transformatiegebied wordt ingezet op het verbeteren van de wandelmogelijkheden. Hoe deze wandelmogelijkheden vorm gegeven worden, is een nadere uitwerking. Het karakter van een struinroute is anders dan dat van een verhard danwel halfverhard wandelpad. Rustpunten zullen in het ontwerp van de landschappelijke inpassing van de zonneparken meegenomen worden. Voor natuurbeleving is ruimte.

6.10 Extra Vaargeul en recreatieplas

De wens voor een vaargeul ten westen van de jachthaven voor roeiers wordt ingebracht. Ook een voorstel voor integrale inrichting terrein Bruil en aanleg recreatieplas zodat recreatie kan plaatvinden terwijl natuurwaarden in de uiterwaarden onaangetaast blijven.

Antwoord

Deze wensen zijn ingebracht als zienswijzen op het concept Voorkeurs alternatief (VKA) gebiedsontwikkeling Grebbedijk. Binnen het project Grebbedijk worden deze zienswijzen behandeld.

6.11 Precisierecreatie onvoldoende

Hoofdlijnnotitie is niet gebaseerd op een zorgvuldige analyse van de recreatiebehoeften en de relatie tussen het buitengebied en het groen en recreatievoorzieningen binnen de bebouwde kom. Daardoor

ontbreekt de onderbouwing van wensen en voorgestelde maatregelen. Het begrip precisierecreatie is zeer slecht uitgewerkt en gaat voor het overgrote deel niet over zaken die in het kader van een omgevingsvisie uitwerking behoeven.

Antwoord

Kenmerkend bij 'slimme' technologieën is het uitgangspunt dat de fysieke inrichting er al ligt, en dat het nu gaat om de wijze waarop je die fysieke inrichting gebruikt. Recreatiebehoefte en recreatieaanbod (voorzieningen) hangen altijd samen. De term precisierecreatie is naar aanleiding van de reacties aangepast in slimme gerichte recreatie. Dit is een middel om aanbod te creëren in een gebied met beperkingen voor recreatief gebruik (beperkingen vanwege natuur). Er zullen toepassingen van slimme gerichte recreatie worden bedacht die aansluiten bij de vraag, dan zijn ze succesvol, maar er zullen ook toepassingen worden bedacht die weer verdwijnen. Mensen die een bepaalde recreatiebehoefte hebben kunnen zich organiseren en ze kunnen ontwikkelaars van slimme gerichte recreatie uitdagen om een toepassing te bedenken. Een zorgvuldige analyse aan de voorkant is om deze reden voor dit gebied helemaal niet nodig. Het proces van slimme gerichte recreatie zal op gang komen als omgevingsdata beschikbaar worden gesteld. Die beschikbaarstelling is opgenomen in de visie.

Als het gaat om de relatie tussen stad en land, dan is er iets anders aan de hand. Op de overgangen van stad en land moeten mogelijk wél fysieke aanpassingen worden gemaakt. En dat is dan ook als apart project opgenomen in deze visie.

7. Thema Landbouw en voedsel

7.1 Onderwerp te beperkt behandeld

Onderdeel voedsel en landbouw is onvoldoende uitgewerkt in de hoofdlijnennotitie en geeft geen enkel inzicht in de visie en de mogelijk uitwerking ervan. Dit is niet logisch omdat juist hier kansen liggen om verschillende ambities te verknopen en de financiële middelen voor de energietransitie te bieden.

Antwoord

Dit klopt, het onderdeel was beperkt uitgewerkt. Op basis van de bijdragen die de samenleving heeft gedaan in de internetconsultaties en de gebiedsconferentie is dit hoofdstuk inmiddels uitgebreid met een duidelijkere uiteenzetting van de visie en toekomstig beleid.

7.2 Landbouw biedt maatschappelijke meerwaarde door koppelkansen

In onze dichtbevolkte Valleiregio moeten we landbouw niet (alleen) zien als een economisch belang, maar als een maatschappelijke meerwaarde door de landbouw sterker te koppelen aan voedsel voor de regionale markt, landschap, biodiversiteit, gezondheid, klimaatadaptatie en -mitigatie, zinvol werk en recreatieruimte voor de regiobewoners. Er liggen kansen om verschillende ambities te verknopen en zo voedselproducenten en eigenaren in het buitengebied ook een verdienmodel te laten ontwikkelen voor de energie- en landbouwtransitie.

Werk verder uit wat bedoeld wordt met natuurinclusieve landbouw en hoe we dit vorm willen geven.

Antwoord

Het belang van de maatschappelijke meerwaarde van natuurinclusieve landbouw op het gebied van recreatie, gezondheid, biodiversiteit, landschap, zinvol werk en het klimaat staat in de visie centraal. Aan de hand van deze reactie zijn de koppelkansen explicieter benoemd en uitgewerkt als leidraad voor voedsel en landbouw in ons buitengebied.

7.3 Landgebruik: zonnevelden versus landbouw

Hoe is deze visie op het belang van duurzame landbouw te combineren met de wens om 80ha zonneveld te creëren? Een meer grondgebonden, natuur-inclusieve landbouw en meer duurzaam bodembeheer betekent een extensivering. Het is niet duidelijk hoe deze ambitie te realiseren is als 50% van de open ruimte die nu gebruikt wordt voor landbouw zal worden gebruikt voor het plaatsen van zonnepanelen. Boeren zorgen niet alleen voor voedsel, maar ook voor inkomens, onderzoek, educatie, agrarisch natuurbeheer, biodiversiteit en CO₂-opslag. Er mag daarom geen grond aan de landbouw worden onttrokken, ook niet tijdelijk.

Antwoord

Met het huidige voorstel in de visie zal maximaal een kwart van de gronden gebruikt worden voor zonnevelden en landschappelijke inrichting.

Zoals bij antwoord 4.20 aangegeven creëert de transformatie ondernemerskansen voor boeren omdat de waarde van de gronden stijgt. Ze kunnen die kansen gebruiken voor omschakeling naar een ander bedrijfsmodel.

Het begrip extensivering is een lastig begrip in deze inbreng. Als je hetzelfde product zou produceren dán klopt de opmerking. Maar je kunt ook andere gewassen gaan telen of dezelfde gewassen met een hogere waarde. De kern van de zaak is dat een ondernemer een ander bedrijfsmodel opstart. Daarvoor is geld nodig én ondernemerschap.

De onttrekking van gronden is dus geen beperking voor omschakeling, het is eerder een kans. Als ondernemers overschakelen naar een ander bedrijfsmodel waarmee per hectare meer economische marge kan worden gemaakt hoeft het kleinere areaal ook geen teruggang in het aantal bedrijven te betekenen.

8. Thema Transformatiegebied

8.1 Kans om water met elkaar te verbinden

Er is veel water aan de noord- en westkant van Wageningen in de stad en in het buitengebied. Het zou mooi zijn wanneer we deze wateren verbinden met elkaar, met de stadsgracht en met de grift. Dit is een stimulans voor horeca, recreatie, beweging, waterbedrijvigheid en natuur.

Antwoord

Wageningen ligt relatief hoog en droog. Het water in de stad is 'kunstmatig' en afhankelijk van kwelwater vanaf de flanken van de Veluwe. Het is al een opgave om schoon water in de stadsgracht te krijgen en te houden. Verversing in de zomerperiode (waarbij geen neerslag valt) is een uitdaging. Het water in de stadsgracht (de zogenaamde waterlus) staat niet in verbinding met de waterpartijen in Noordwest.

Het water op de velden in het binnenveld is vaak regenwater wat de grond niet in kan (kleigrond) dit zegt echter niets over de grondwaterstanden en de mogelijkheden die we hebben voor waterberging. Om kanoroutes te realiseren moeten er veel obstakels en verschillen in waterpeil overwonnen worden. Obstakels als duikers en bruggen zijn nu niet geschikt voor kano's. De verschillende waterpeilen maakt een kanoroute bijna onmogelijk.

8.2 Doelen transformatiegebied

Het transitiegebied kent vier hoofddoelen. In de conceptvisie wordt enkel de opgave voor zonnepanelen gekwantificeerd. Belangrijk is om ook de opgaven voor de andere doelen te kwantificeren of specificeren, zodat voor dit deel van het buitengebied de kernwaarden: afwisseling van openheid en kleinschaligheid, genieten van de natuur (ook in het agrarisch deel), biodiversiteit, gezondheid, leefbaarheid, recreatie, agrarisch gebruik, beweging, beleving, educatie, rust ook behouden blijft.

Antwoord

Met de verdere uitwerking van de visie hebben wij invulling gegeven aan het nader beschrijven van de andere doelen voor het gebied dan de opgave die er ligt voor energie-opwek. Hoewel het opwekken van energie zich het meest makkelijk laat kwantificeren hebben we ook voor de andere doelen (bewegen bevorderen, biodiversiteit bevorderen, ruimte voor lokale voedselproductie) de opgave meer concreet gemaakt in de visie. Echter zijn deze doelen minder eenvoudig uit te drukken in hectares, meters of concrete aantallen.

8.3 Transitiegebied lijkt alleen voor zonneparken.

Uit de conceptvisie ontstaat het beeld van een versnipperd, rommelig landschap met als voornaamste doel het aanleggen van zonneparken. Waarom wordt niet gestreefd naar een duurzame, circulaire natuur-inclusieve landbouw in het Binnenveld/Nude gebied, met verdienmodel, waarin ook hagen, boomsingels, natuurontwikkeling en voedselbossen een plek zouden kunnen krijgen. Het Binnenveld zou een voorbeeldfunctie/voortrekkersrol kunnen vervullen op dit gebied, ter inspiratie van Food Valley en heel Nederland.

Antwoord

Het doel van het transformatiegebied is niet (uitsluitend) ruimte bieden voor zonneparken. Het transformatiegebied kent een viertal hoofddoelen. Naast de ruimte voor het opwekken van energie, zal er ook ruimte zijn voor bewegen en ommetjes, het bevorderen van biodiversiteit en lokale voedselproductie. Daarnaast wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om deze doelen te combineren, eventueel met Tiny houses op enkele plekken. In de visie hebben we dit nu duidelijker verwoord.

8.4 Verdeling van de functies onduidelijk

De conceptvisie geeft (nog) niet aan waar (of in welke delen) de functies zouden kunnen landen. Onduidelijk is hoe er gestuurd gaat worden en wat het afwegingskader is om functies qua omvang en locatie toe te staan?

Antwoord

De visie gaat uit van een transformatiegebied met een kleinschalig karakter. Hierdoor is het in het gehele gebied (onder voorwaarden) mogelijk om de genoemde functies naast elkaar te laten voorkomen. Hierbij staat ons een afwisselend en divers landschap voor ogen, dat eenheid heeft door het gezamenlijk principe voor landschappelijke inpassing.

8.5 Versnippering en verrommeling Transformatiegebied

In de eerste workshops was juist die verrommeling een van de meest gedeelde klachten. Als men hier geen paal en perk stelt aan (vele) activiteiten dan is verrommeling verzekerd. Geen waardevol open landschap transformeren tot 'kleinschalig landschap met een mozaïek aan functies'. Geen transformatie maar doordachte landschapsbouw met behoud van/op basis van het bestaande, landschaps-historisch unieke karakter van deze 'zone', de verschillende landschapstypen die zich hierin bevinden.

Er is meer inzicht nodig in de wijze waarop zorgvuldig met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het Binnenveld wordt omgesprongen en welke beelden over deelgebieden binnen de transitiegebieden te onderscheiden zijn.

Het visiebeeld dat nu is neergelegd is niet herkenbaar vanuit de discussies vanuit de gebiedsconferentie. De uitloopgebieden voor veel inwoners worden verrommeld en vernield als je alles zo dicht tegen de rand van de woonkernen aan legt. Een respondent stelt voor het transformatiegebied te beperken tot het deel ten zuiden van de Haarweg.

Tiny houses is een mooi concept maar waarschijnlijk slechts weggelegd voor enkelen.

Antwoord

De keuze om voor het transformatiegebied in te zetten op een kleinschalig landschap is ingegeven door de vele verschillende functies waarvoor een ambitie is neergelegd in het gebied (zie ook 8.2). Om deze functies naast elkaar te kunnen laten bestaan in het gebied is gekozen voor de aansluiting bij het kleinschaligere landschap dat het in het verleden was. Door te kiezen voor een gelijkvormig principe van inpassen, met groene kamers, kan voorkomen worden dat het een rommelzone wordt en zal het gebied een eenheid worden waarin verschillende functie in samenhang naast elkaar voorkomen. Hierbij wordt gestreefd naar een versterking van de kwaliteiten van het gebied.

In de visie is aangegeven dat Tiny Houses gerealiseerd kunnen worden om daarmee de aanleg van nieuwe natuur financieel mogelijk te maken. Een dergelijk project gaat dan dus om de aanleg van nieuwe natuur waarbij de bouw van Tiny Houses als middel worden gezien.

8.6 Vrijwilligheid versus juridische kaders

Een belangrijk uitgangspunt dat wordt benoemd is vrijwilligheid. Dat is vreemd want juist in het kader van het omgevingsbeleid heeft de gemeente allerlei instrumenten om te sturen op gewenste en ongewenste ontwikkelingen. Het is dus belangrijk niet alleen een visie te ontwikkelen, maar die visie ook te vertalen naar juridisch instrumentarium waarmee sturing gegeven kan worden aan ruimtelijke ontwikkelingen.

Antwoord:

De visie bevat transformatieregels. Als die regels gevolgd worden is er met deze visie een beleidsgrond om de transformatie toe te staan en waar nodig bestemmingen te wijzigen. Daarnaast moet de gemeente op grond van de nieuwe Omgevingswet nog een omgevingsplan ontwikkelen. In het

omgevingsplan komt alle lokale regelgeving te staan die te maken heeft met inrichting en gebruik van de fysieke omgeving. Het omgevingsplan moet aansluiten bij de visie. Dus dat instrumentarium is/komt er. Maar dat staat los van vrijwilligheid, die blijft bestaan. Grondeigenaren zijn niet verplicht om hun grondstuk anders in te richten.

9. Thema Verkeer

9.1 Doorgaande wegen

De weg vanaf het veer Opheusden-Wageningen is niet gemarkeerd als doorgaande weg.

Antwoord

Deze weg was per abuis niet weergegeven op de kaart. In de visie is dit hersteld.

9.2 Oneigenlijk verkeer door het Binnenveld

Route Slagsteeg-Rijnsteeg wordt vrij druk bereden door (doorgaand) autoverkeer. De combinatie met wandelaars, hardlopers en fietsers zorgt voor onveilige situaties. Er wordt onvoldoende gehandhaafd.

Antwoord

De visie buitengebied richt zich op het onaantrekkelijk maken voor het doorgaande autoverkeer. Wat gelet op de inhoudelijke reacties ook onderschreven wordt. Veel reacties richten zich op het Binnenveld, hier is dan ook de grootste druk van oneigenlijk autoverkeer aanwezig. Er zijn veel voorstellen tot herinrichting gekomen en deze worden in het uitvoeringsplan meegenomen. Hiervoor moet aandacht zijn voor de plek van de wandelaar, de sporter en de fietser, maar ook moet het autoverkeer nog wel op haar bestemming in het Binnenveld kunnen komen. Nader onderzoek zal hierop ingaan en de noodzaak tot snel handelen is duidelijk geworden uit de reacties.

9.3 Inrichting van de wegen in het buitengebied

Een eenduidige of zoveel mogelijk gelijke inrichting van de wegen in het buitengebied is wenselijk. Iedere verkeersdeelnemer moet aan de inrichting van de weg kunnen zien wat er van hem/haar verlangd wordt, met name wat betreft snelheid en plek op de weg. De plek voor het langzame verkeer, de wandelaar/recreant, sporter en fietser moet nadrukkelijker aanwezig zijn. Meer nadruk op de verblijfsfunctie i.p.v. de verkeersfunctie en aandacht voor groen en recreatie.

Wegen in buitengebied moeten veilig te gebruiken zijn voor alle doelgroepen. Waarbij de doelgroep landbouw en sluipverkeer haaks op doelgroep wandelaar/fietser staat.

Antwoord:

Het buitengebied is niet bedoeld voor doorgaand autoverkeer en zal als zodanig dan ook geen verkeersfunctie krijgen. Uiteraard moeten bepaalde bestemmingen wel bereikt kunnen worden, maar dan nog is de auto ondergeschikt aan overige modaliteiten als voetganger, fietser of recreant. De inrichting van de weg, conform Duurzaam Veilig, geeft hier een belangrijke invulling aan. Functie en inrichting op elkaar afgestemd en een duidelijke plek creëren voor de meer kwetsbare verkeersdeelnemer. Dit is ook een belangrijke opgave voor de verdere uitwerking in het uitvoeringsprogramma met veel aandacht voor de wandelaar (klompenpaden), fietser (ANWB-knooppunten) en recreant.

9.4 Verkeersnetwerk langzaam verkeer buitengebied

Een goed netwerk is nodig voor fiets, wandel en hardlooppaden. Doel: mogelijk maken van korte en middelgrote rondjes en tevens doorgaande routes. Zorg voor aansluiting bij bestaande wandel- en fietspaden buurgemeentes.

Antwoord:

Een langzaam verkeer netwerk houdt niet op of begint niet bij de gemeentegrenzen. Zo lopen Klompenpaden en fietsknooppunten door meerdere gemeenten heen. Afstemming hiermee is dan ook een noodzaak.

9.5 Geen afsluiting Hartenseweg

De Hartenseweg is een weg voor doorgaand verkeer van en naar Renkum en moet niet afgesloten worden. Het is beter om goede fiets en wandelpaden te maken nabij minder drukke wegen.

Antwoord:

Conform de noodzaak om wandel- en fietsnetwerken af te stemmen met de buurgemeenten moet uiteraard ook goed afgestemd worden met de inrichting en categorisering van de aansluitende wegen. Op deze wegen zal eerder gekozen gaan worden voor een scheiding tussen verkeers- en verblijfsfunctie. In het uitvoeringsprogramma zal dit verder worden afgestemd en uitgewerkt.

9.6 Omgang met transitie mobiliteit en landbouw

Hoe wil de gemeente omgaan met transitie in mobiliteit en in de landbouw, die voor Wageningen betekenen dat het autoverkeer verder zal afnemen en havenactiviteiten wegvallen. Daarmee biedt het wellicht kansen voor recreatieve en toeristische ontwikkelingen op de huidige locatie van de haven.

Antwoord

Ook de Gemeente Wageningen volgt de ontwikkelingen aangaande transitie in mobiliteit en landbouw op de voet. Niet alleen voor het havengebied en de daarmee gepaard gaande activiteiten is dit van belang, zeker ook voor de verkeersafwikkeling van heel Wageningen. Verduurzaming biedt kansen en deze zullen worden meegenomen.